NATIONAL LIBRARY
JAN 1969

THE LATVIAN NEWSPAPER FOR CANADA AND U.S.A.

Published twice weekly by the Latvian Relief Society of Canada "Daugavas Vanagi"
Business Office: 491 College St., Toronto 4, Ontario, Canada
Telephones: 921—7121; 465—7902
Editor-in-Chief: ALFREDS VINCĒLS
United States Editorial Offices:
New York: Editor — V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U.S.A.
Chicago: Editor — I. ŠIMANE,
5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A.

SATURDAY, JANUARY 4, 1969

LATVIJA
AMERIKĀ

2. N-RS. SESTDIENA, 1969. GADA 4. JANVĀRIS 19. GADS

AUTHORIZED AS SECONDCLASS MAIL BY THE POST OFFICE DEPARTMENT OTTAWA AND FOR PAYMENTS OF POSTAGE IN CASH

Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās. Izdevējs — Latviešu aprūpes biedrība Kanadā „Daugavas Vanagi."
ATB. REDAKTORS: ALFRĒDS VINCĒLS
Redakcija: 125 Broadview Ave., Toronto 8, Ont., Canada; tālr. 465—7902
Birojs: 491 College St., Toronto 4, Ont., Canada; tālr. 921—7121
Ņujorkas redakcijas vadītājs: V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N.Y. 10466. U.S.A. Tālrunis 994—7917
Čikāgas redakcijas vadītāja: I. ŠIMANE, 5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A., tālrunis 774—5744

A. Sedasdēls

Mūžīgais svētceļojums

Tas nav vairs rada tam, kādā latviešu tauta reiz devās uz Brāļu kapiem, kuru pamatu veidoja trīs pirmie kritušie latviešu strēlnieki — Jēkabs Timms, Andrejs Stūris un Jānis Gavenas un kuros vēlākajos gados zem Mātes Latvijas svētītās rokas apgulās Latvijas brīvības cīņās un okupācijas varu laikos kritušie cīnītāji. Diemžēl, Brāļu kapu smiltis sajauktas ar svešinieku augumiem, kuri, komūnistu mēlē runājot, krituši „svētajā tēvijas karā", kas sagrāva Latvijas neatkarību.

Šis mūžīgais svētceļojums ir mūsu dvēseļu goddevīgais pilnais un pateicībā degošais nerimtīgais sirojums atpakaļ uz laikmetu, kad pie Latvijas un pasaules debesīm iemirdzējās līdz tam neredzētas un nezinātas astoņas zvaigznes. Šie vīri un jaunekļi, kuri savu ticību Latvijai apliecināja ar asins upuriem un dzīvību, bija mūsu strēlnieki — pirmie no maz pazītās latviešu tautas, kuri to pacēla uzmanības un apbrīnas augstumos. Astoņu strēlnieku pulku veidotais varoņlaikmets ir izkristallizējies, nostiprināts ar vēstures spēku, pierādījumiem un patiesību, kuŗa vairs nav ne apšaubāma, ne apgāžama, kaut vēl tagad — pēc vairāk nekā gadsimta puses kopš strēlnieku vienību dibināšanas un to cīņu gaitām — uzvandās pa neatbildīgam un pareizi neizprastam spriedumam. Bet to bez atlikuma un pilnīgi iznīcina jautājums un arī skaidra atbilde: kas atradās strēlnieku cīņu un varonības aizmugurē? Nekas cits un neviens cits kā visa latviešu tauta. Vai kāds tolaik domāja citādi? Vai ikviens mūsu tautas piederīgais nebija pacilāts ar lepnumu par saviem cīnītājiem? Viņu panākumu pamatā bija ne tikai iedzimtais varoņgars un tēvzemes mīlestība, bet arī tautas vienprātībā kalts atbalsts.

Šķiet, naīvi tagad kritizēt un apšaubīt, vai strēlnieku upuŗu tūkstoši nebija pārāk dārga maksa par to ieguvumu, kas beigās padzisa bez ilgākas nozīmes un kas strēlnieku pulkus daļēji samala revolūcijas dzirnavās. Vai patriotisms un tēvzemes mīlestība ir iegrožojami kādās normās vai iesprostojami robežās, kuŗas nedrīkst pārkāpt? Kas var pateikt vai noteikt aizraušanos no šī pacilājuma spēka, ja tas izraisījies no visas tautas apziņas? Nekur un nekad vēsturē nav fiksēta kauja, pirms kuŗas sākuma noteikts, cik tā var vai drīkst prasīt upuŗu. Vēl jo vairāk tad, ja šīs kaujas mērķus apmirdz visas tautas vēlēšanās un ticība saraut verdzības važas un iegūt neatkarību un pašnoteikšanās tiesības.

Aiz strēlniekiem un viņu cīņām kā drošs un nesatricināms balsts atradās visa tauta. Jo sevišķi šobrīd mēs varam lepoties ar šo faktu, raugoties pasaules notikumos. Lielas un par spēcīgām izdaudzinātas tautas un valstis asiņo cīņās, kuŗas un kuŗu veicējus neatbalsta visa tauta, jo tā nav vienprātīga izšķirēju pagriezienu brīžos. Tā ir traģēdija, un nav viegli no tās izkļūt uz droša ceļa. Mazā latviešu tauta toreiz pierādīja gluži pretējo, vienotībā un saliedētībā nostājoties aiz saviem strēlniekiem, kuŗu nolūkos nebija nekādu interešu sfairu vai patmīlības centieni, bet gan sirdīga un aizrautīga cīņa par nacionālpolitiskajām iecerēm, kas varētu novest pie patstāvīgas valsts.

Mūžīgais svētceļojums šobrīd lai virzīts arī uz latviešu strēlnieku cīņu un upuŗu vietām tēvzemē. Varbūt tās aizaugušas, pārvērtušās dumbrājos un akāčos, maz vairs liecinot par pašiem cīnītājiem. Tomēr janvāra sākuma dienās, kad pāri dzimtenei joņo sniegputeņi un nikna sala naktīs plaisā aizsalušās upes un ezeri, mēs atkal un atkal skatām savus strēlniekus, nu jau tālu iegrimušus pagātnē. No tās bez mitas plandās kāds spožums. Nezūdīgs un skaists.

Patriotisms un dziļa nacionālā apziņa ir stimuli katras tautas pastāvēšanai, tās cerībām nākotnē. Mums tā ir nepieciešamība, jo sevišķi tagad, domājot par tautas nākotni. Mums ir vajadzīgs iedvesmes spēks un ticība, aizrautības lielums un upurēšanās gatavība. To mums spēj dot pašu pagātne ar tajā iecirstajām ugunīgajām zīmēm.

Neviens tolaik neprasīja kādu atalgojumu par savu cīņu. Mēs jutām savu jauno sirdi pukstam bezbailībā un cīņas gribā, pat cīņas kārē — par iespēju pašiem cīnīties par savas zemes atbrīvošanu no ienaidnieka. Kas mūs uzturēja spraigumam un varonībai? Tas bija Latvijas vārds. Tikai tas un ne vairāk. Un vai tas nebija pierādījums mūsu patriotismam un tēvzemes mīlestībai? Kaut vēlāk daļa strēlnieku piedzīvoja smagu traģēdiju, tā bija neparedzēta un neapjausta, — liecina nu jau sirms Tīreļpurva cīnītājs.

Viņš neprasa daudz. Viņš tikai grib, lai nepametam aizmirstībai to spožumu, kas reiz vijās ap strēlnieku durkļiem un izstaroja no viņu varonīgajām sirdīm. Viņš tikai vēlas, lai karavīra pienākumā un kauju laukos parādītajā drosmē raudzītos un veldzētos paaudzes, kuŗas nāks aiz mums. Viņš tikai alkst, lai pēc tik daudziem gadiem kopš strēlnieku laikmeta viņu cīņas un traģēdiju vērtētu ar apolitisku spriedumu.

Brīvības gados mēs dzimtenē pratām it kā dziļāk un skaistāk godināt karavīru upuŗus. Latviešu skauti Ziemsvētku naktī devās svētceļojumā uz Nāves salu vai Ložmetēju kalnu. Aizdeguši svecītes eglītes zaļajos zaros, viņi klausījās ne tikai vēsti par Kristus atnākšanu, bet sadzirdēja arī sniegputeņa griežus, kuŗos izgaisa tūkstošu dzīvība: strēlnieki cīnījās un mira ar Latviju sirdī. Par viņiem dievnamos dūca ērģeles. Par viņiem izstaroja tautas pateicība un godinājums. Leģendārs spožums gāja līdz kaujām, kuŗās strēlnieki apliecināja savu nesatricināmo uzticību tēvzemei un karsto ticību nākotnes Latvijai.

Neļausim aizaugt takām uz šo laikmetu. Paliksim svētceļotāji arī tad, kad mūs apdraud drūma bezcerība, šaubas un baiļošanās, jo mums vienmēr būs vajadzīga uguns, kuŗa iesilda un vedina uz pašaizliedzīgu darbu tēvzemes labā.

Tautiska dziesmu spēle
ATVADĪBAS
L. Gleškes režijā
Eaton auditorijā, Toronto—11. janvārī, pl. 7.30 vak.
Ieejas kartes $4.00, $3.50 un $3.00 (skolēniem līdz 16 g. v. puscenas) pieprasāmas pa pastu vai arī pie kases — Eaton Auditorium Variety Box Office, 1 College Street, Toronto 1

GADU MIJĀ Foto: J. Ligers

Dzīve uz pulveŗa mucas

IZRAĒLIEŠI UN ARABI GATAVI NĀKOŠAJAM KAŖAM

Visu pēdējo laiku pasaule bažīgi vērojusi stāvokļa attīstību Vidējos austrumos, bet kopš Izraēlas uzbrukuma starptautiskajam lidlaukam šīs bažas kļuvušas vēl lielākas. Vai notiks jauns, pēc skaita jau ceturtais karš starp izraēliešiem un arabiem? No atbildes visi vairās, kā no visa, kas ir nepatīkams. Bet pazīmes arvien vairāk liekas rādam, ka karš nav novēršams. Tā Vidējie austrumi nemitīgi paliek pasaules uzmanības centrā, apēnojot pat Vietnamas jautājumu. Par saviem decembra sākumā gūtajiem iespaidiem šai nemierīgajā pasaules daļā raksta rietumvācu žurnālists H. Rekers, attēlojot, kā dzīvo šie cilvēki bez jebkādas cerības uz mieru.

Ašdota Jākova kibucā bērnus pulksten septiņos vakarā liek gulēt pret bumbām nodrošinātos bunkuros. Tai rītā, kuŗā mēs ierodamies, viņi pat vēl pusdienas laikā bunkuru nedrīkst atstāt, no notikusi apšaudīšanās starp izraēliešiem un El-Fatah ļaudīm, tās organizācijas piederīgajiem, kuŗa sevi apzīmē par Palestīnas atbrīvošanas fronti.

„Nekad nevar zināt, kas nākošajā brīdī notiks," paskaidro Šagajs Bruns, 23 gadus vecs elektriķis un rezerves leitnants, kas kopš diviem gadiem uzturas šai kibucā. „Parasti iesāk El-Fatah ļaudis, tad mēs šaujam pretim, pēc tam iejaucas jordānieši, kuŗi tad savukārt saņem mūsu uguni. Bet El-Fatah ļaudis tikmēr jau atkal omulīgi sēž pie turku kafijas, ja vien neesam viņus nostiepuši gar zemi."

Šis kibucs atrodas auglīgajā līdzenumā starp Jordānu un Jarmuku, kas šai Izraēlas strēmelē dienvidos no Genecaretes ezera veido robežu ar Jordāniju. Šis kibucs nav tikai bagāts ar augļiem. Tikpat bagāts tas ir ar bailēm. Kopš sešu dienu kaŗa 1967. gada jūnijā še kritušas vairāk nekā 1000 granātas. Bijuši seši kritušie. Tomēr neviens šajā 600 dvēseļu lielajā draudzē neatkāpjas nemitīgo briesmu priekšā. „Mēs, jaunie ļaudis, še un mūsu bērni garantējam kibuca tālāku pastāvēšanu," saka Bruns, lepni norādot uz savu vienu gadu veco meitiņu. Jaunā sieviete, kuŗa šai kibucā uzrauga divdesmit mazu bērnu, nav viņa sieva. „Mana sieva atrodas citā bunkurā. Mēs nekad neļaujam mātēm apsargāt pašām savus bērnus. Ja kaut kas notiktu, viņas vispirms rūpētos par pašas bērnu. Tas gan dabiski, bet liels risks."

No kibuca pēdējām mājām līdz Jarmukai ir ap 900 metru. Ciemata lauki aizsniedzas līdz pat nominētajai joslai upes krastā. Līdz pat šai robežai tos arī apstrādā. „Mūsu ļaudis e dzīvo kopš 40 gadiem. Tādēļ vien mēs neatdosim ne pēdas zemes." Upes otrā pusē slēpjas El-Fatah partizāni.

Kibucā gaida uz mieru, uz veco laiku atgriešanos, „kad mēs kopā ar jordaniešiem nesām no Jarmukas ūdeni, izmainījāmies cigaretēm un domām par politisko stāvokli. Tā tas turpinājās vēl 6 mēnešus pēc kaŗa pagājušajā gadā. Bet tad ieradās El-Fatah. Viņpuses iedzīvotāji paši no saviem partizāniem aizbēguši kalnos. Viņu lauki izkalst."

Tā izkalst 300 km gaŗā auglīgā zemes strēmele, kuŗa Jordānijai nozīmē dzīvības jautājumu: no Jarmukas līdz Akabas līcim. Vai tas Jordānijai varētu būt iemesls miera centieniem? Tieši karaļa Huseīna zemei tālākas eksistences dēļ vien miers visvairāk nepieciešams. Bet augumā mazajam karalim Amanā no visiem aktīvajiem aktieŗiem uz Vidējo austrumu politiskās skatuves ir vismazākā spēles telpa, arī vismazākā teikšana. Paši jordānieši nav vienprātīgi. Daudzi no iespaida ziņā varenākajiem politiski orientējas uz Ēģiptes pusi un saskata Naserā savu — īsto vadoni. Tā Huseīnam, kas praktiski var balstīties tikai uz dažām uzticīgām beduīnu ciltīm, savas valsts pierobežā jāpacieš ap 30.000 lielā El-Fatah kustība, kuŗas dalībnieki ir sīrieši, ēģiptieši un arī jordānieši. Arī pašā Jordānijā „pasprucis velns vaļā": notiek ielu cīņas starp karalim uzticīgajiem beduīniem, El-Fatah piekritējiem un bēgļiem no Izraēlas okupētajiem apgabaliem, īsti slaktiņi ar nogalinātajiem un ievainotajiem. „Tie ir Izraēlas izprovocēti starpgadījumi," skaļi apgalvo Kairo, „mēģinājumi Jordānijas iedzīvotājus uzmusināt pret nepieciešamo Palestīnas atbrīvošanas politiku."

Ir vai nav provokācija, viens fakts tomēr ir skaidrs: cik ļoti Jordānijai nepieciešams miers ar Izraēlu, tikpat ļoti Izraēlai vajadzīgs miers ar Jordāniju, miers pie Jordānas upes. Jo zemes 300 km gaŗā zemes strēmele, kuŗa Jordānijai nozīmē dzīvības jautājumu, Izraēlai savukārt nozīmē 300 km gaŗu frontes līniju, kuŗa aizsargāma ar ieročiem, bet pār visu — ar cilvēkiem. Tas ir milzīgs slogs tikai divarpus miljonu lielai tautai.

„Jauns karš Vidējos austru-

(Nobeigums 8. lpp.)

Eduards Silkalns

Pret jauniem horizontiem

II

Kas tad bija tik īpats un it kā vienreizējs situācijā pirms 50 gadiem? Tas bija tas, ka abi lielie mums katrā pusē — krievi un vācieši — bija par vājiem, lai vairs iespētu turpināt sekmīgi ap mūsu dzīves telpu cīnīties. Gribētos apgalvot, ka arī tagad abi pašreizējie lielie — ASV un Pad. savienība — nav nekādi kaŗotāji. Viņu vājums gan neparādās tad, ja kādas valsts spēku mērījam ar šai zemei piederošo zemūdeņu vai ūdeņraža bumbu skaitu. No šī viedokļa vien raugoties, tās ir apbruņojušās līdz zobiem. Tomēr ar to vien nepietiek: vajadzīga arī stipra griba, apņemšanās, nelokāmība, mērķtiecība un morālais spēks kā valsts politiskajā vadībā, tā kaŗavīros.

Nesen mēs dabūjām noskatīties bēdīgajā izrādē, kad ASV, par spīti savam milzīgajam militārajam spēkam, it kā cīņas gribas trūkuma dēļ grasījās pamest vilkiem sev draudzīgo Vietnamu. Krievu vājuma punkts savukārt ir viņu nenosakāmās kvalitātes kaŗavīri. Padomju armijas sastāvā lielkrievu nav vairāk par pusi. Pārējie ir apspiesto tautu locekļi, par kuŗiem valdība nezina, vai var tiem uzticēties.

Pad. savienība nesen Čechoslovakijā ieplūdināja vairākus simttūkstošus savu kaŗavīru, bet veco tūkstošu atvilkšana un jaunu ieplūdināšana to vietā ir visu laiku turpinājusies: čechu un slovaku tautas inficē okupantu kaŗavīrus ar neortodoksām domām, un Maskava baidās, ka tās kaŗavīri varētu kļūt neuzticami un reizē ar to cīņas nespējīgi. Kaut krieviem savi spēki pastāvīgi jāizmaina, ar Čechoslovakiju viņi galā tomēr netiek. Bet vai viņi tiktu galā ar visām Austrumeiropas tautām reizē, ja izceltos tāda vispārēja revolūcija, kādu Eiropa liberālisma un nacionālisma vārdā pieredzēja 1848. gadā, tas, lūk, ir visai diskutējams jautājums. Ir ļoti, ļoti iespējams, ka situācija šobrīd nemaz nav tik radikāli atšķirīga no tās, kāda bija pirms 50 gadiem.

Sekodami 18. novembra garam, turpināsim caur tagadnes un pagātnes prizmām saskatīt nākotnē arī paši sevi, tas ir — to mūsu tautas daļu, kuŗa pašreiz ir trimdā. Kādi attieksmē uz mūsu valstisko neatkarību bijām mēs vai mūsu priekšteči 1918. gadā, kādi esam tagad un kādi būsim tad, kad mūsu tautas brāļiem pavērsies iespēja no jauna pasludināt valstisko neatkarību?

Pirms 50 gadiem mēs nepavisam nebijām vienota un droša sava ceļa gājēja tauta, jo daudziem mūsu tautas locekļiem pietrūka ticības, ka samērā īsā laikā spēsim atbrīvoties no svešu kungu virskundzības un kļūt kungi paši savā zemē. Pārāk ilgi muguras bija liektas citu kungu priekšā, mūsu valsts neatkarībai tuvākajā un arī visai patālā pagātnē nebija precedenta, vārdu sakot — vienai mūsu tautas daļai bija mazvērtības komplekss. To varētu apzīmēt, kā iepriekš teicu, par tā laika garu, kuŗam tad pretī stāvēja cerīgais, pozitīvais, iejūsmīgais 18. novembra gars. Ar tādu pašu laika garu, ar kādu bija inficējušies mūsu priekšteči, mēs it kā esam aplipuši tagad. Kaut mums ir pazīstamie vārdi — „Ko domā sveši ļaudis, to tu līdzi nedomā", mums īstenībā svešu ļaužu domas bieži patīk vērtēt augstāk par savām un savu līdztautiešu domām, un tā mēs nonākam līdz situācijai, kuŗu dēvējam par pārtautošanos.

Izņemot garīgi visgrulākās aprindas, kuŗas ļaujas aizpūsties no tiem vējiem, kādi ikkuŗu reizi visstiprāk pūš, pārtautošanās jau īsteni var notikt tikai tad, ja otras tautas īpatības, savdabības, gara un kultūras vērtības uzskata par augstākām un smalkākām nekā savējās. Tāpat kā 1918. gadā bija ļaudis, kuŗi sevi un savu tautu uzlūkoja par maziem, vājiem un nenozīmīgiem, vienīgo nākotni saskatot iešanā kopsolī ar vāciešiem vai krieviem, tā tagad tie, kuŗiem rūp vairs vienīgi personīgā labklājība, kotē tikai austrāliešus vai arī amerikāņus, un tie, kas domā par Latvijas nākotnes iespējām, glaimo kā pirms 50 gadiem tiem pašiem vāciešiem vai krieviem. Nudien, pirms dažiem gadiem Vācijā man gadījās dzirdēt runu, kuŗā cienījams latviešu sabiedrisks darbinieks, vācu valodā uzrunādams atnākušos vācu viesus, lūkoja viņiem glaimot ar „asins brālības" piesaukšanu, kuŗa mūsu cīnītājus otrā pasaules kaŗā esot vienojusi ar vācu kaŗavīriem. Tas, liekas, bija raksturīgs piemērs, kā mēs dažkārt spējam liekt muguras citu, kaut pašreizējā politiskajā konstellācijā draudzīgo tautu priekšā.

Jaunās paaudzes latviešu tautsaimnieks Dr. Ansis Luijs Dārziņš kādā no mūsu trimdas periodiskajiem izdevumiem savukārt sofistiski prāto tai pašā garā, kādā daži prātoja par brīvu Latviju brīvā Krievijā pirms 50 gadiem. „Varbūt vēsture kādreiz parādīs arī to," Dārziņš raksta, „ka ir bijis labāk Latvijai būt uz kādu laiku ietilpinātai Pad. savienības sastāvā nekā ierautai Vietnamai līdzīgā kaŗā vai sadalītai divi daļās kā Vācijai un Korejai, vai arī dzīvot pastāvīgā iekšējā terrorā, kā tas notiek Kubā." Par šādu domu gājienu un par tik vienpusīgu Latvijas likteņa alternātīvu uzskaiti, kuŗa parādījusies mūsu trimdas kultūrālā žurnālā, kuŗu pie tam nepieraksta t.s. progresīvie, atliek vienīgi izdvest: „Neticami!"

18. novembris jau gan īsteni nav tā reize, kad mums meklēt savas vai savu līdztautiešu negātīvās īpašības. Ir jau tiesa, ka laika zobs mūs pagrauzis. Ir jau tiesa, ka mūsu ticība uz labāku nākotni saņēmusi triecienus Vai tā bija Staļina nāve, vai Ungārijas revolūcija, vai arī Chruščova gāšana, — katrs no šiem notikumiem mūsos iededza mazu cerību, bet, laikam ejot uz priekšu un cerībai nepiepildoties, mūsu ticība atkal par kādu daļu pamazinājās. Ja tomēr 18. novembra garā sev jautājam — „Vai mēs vēl arvien skatāmies nākotnē? Vai mēs vēl arvien paļaujamies uz savas nacionālās ticības uzvaru?", tad lepni un ar lielu gandarījumu varam atbildēt: „Ir kādi, kas skatās; ir kādi, kas tic." Un mums jau vairāk īsti nevajaga par šiem „kādiem": arī pirmo 18. novembri uz saviem pleciem iznesa tikai „kādi" — kādi nedaudzi. To iznesa tie, kuŗos 18. novembra gars bija stiprāks par laika garu. No mums šajā zemē un citās zemēs ārpus Latvijas pastāvēs un nākotnes Latvijai nezudīs tie, kuŗus brīvības cerību maldugunti̧ņas, kuŗas te pēkšņi uzliesmo, te atkal nodziest, ar savu biežo nepiepildīšanos nenotrulinās un nepadarīs vienaldzīgus.

Ar daudziem citiem no mums var iznākt tā, kā tajā pasakā, kuŗā vairākkārt atskan mānīgs sauciens — „Vilks, vilks!" kamēr neviens vilkam vairs netic, bet tad, kad vilks patiešām parādījies, brīdinātāju neuzklausa un dodas tiešā ceļā vilka ķetnās iekšā. Reiz taču pienāks mūsu tautai brīvības stunda, bet — vai mums!, ja mēs, daudzo māņu pievilti, šai svētajai stundai nebūsim pienācīgi sagatavojušies un tautas kodola laimē nevarēsim dalīties!

(Turpinājums sekos

Izredzes un šaubas

PĒTERA AIGARA RAKSTS PAR NACIONĀLIEM JAUTĀJUMIEM UN EIROPAS PROBLĒMĀM

Pārlasot Latvijas neatkarības pasludināšanas atceres svinību aprakstus trimdas presē, radās iespaids, ka šūpojamies starp izredzēm un šaubām, ka dažam labam jau zemapziņā tveras slepena vēlēšanās demobilizēties, kaut arī atklātībā to cenšas maskēt. Varbūt tā ir rietumu sabiedrības pretrunu ietekme, pašreiz notiekot vērtību pārcenošanai ne vien biržās, bet arī ārpolitikas un iekšpolitikas vadītāju kabinetos un inteliģences smadzenēs. Komūnisms un pretkomūnisms, izrādās, ir novecojušās pretrunas, to vietā stājušies morāles cīkstēšanās ar antimorāli, kārtības un tradiciju aizstāvju atvaires cīņa ar pieaugošo intelektuālo anarchismu. Jaunā paaudze, vīlusies visās līdzšinējās brīvības un cilvēku tiesību doktrīnās, vēlas pilnīgu brīvību, pilnīgu valsts varas izslēgšanu no cilvēka dzīves. Vai tas iespējams? Uz to nespēj atbildēt pat visdedzīgākie jaunās paaudzes revolūcionāri, tādēļ viņu atbilde skan: Mums jāmēģina tas, kas vēl nekad nav bijis.

Darba pienākumos aizņemtam trimdiniekam ir grūti orientēties šai pretrunu mežā. Viņš savas cerības saista te ar vienu, te otru politisko novirzieni rietumu patvēruma zemēs, jo kaut kādas nākotnes izredzes nepieciešamas katram. Taču katras lielvalsts nacionālā politika ir it kā gliemežvāks, kurš neļauj gliemezim no tā ne izlīst, ne augt ātrāk nekā pati daba to atļauj. Nevienai personai, nevienai partijai, nevienai tautai nav iespējams uz savu roku mainīt pasaules kārtību, jo tā ir izaugusi no nacionālo nepieciešamību, ne tikumu kulta, no varas politikas un ideoloģiju ekspluatācijas.

Varbūt neviens nezina izeju no strupceļa, kurā nokļuvusi cilvēce, kas prot gan atraisīt apslēpto dabas enerģiju, bet vēl neprot to grožot, tāpat kā cilvēki un tautas savas vājības. Nāk prātā Voltēra teiciens: „Es gan nekā nesaprotu no valdīšanas mākas, bet liekas dīvaini, ka, par spīti sējumiem par šo māku, sākot ar Platonu un beidzot ar Makiaveli, mēs neesam izpratuši pietiekami labi valsts galvas pienākumus."

Pēc divsimt gadiem cilvēki atrodas to pašu šaubu varā kā Voltēra laikā. Tautu rīcību nosaka individuālās, ne kopības intereses. Būtu labi, ja šo bargo īstenību mēs iegaumētu biežāk kā savās ikdienas gaitās, tā savās svētku runās. Es nezinu, kādi cildeni nodomi, piemēram, vadījuši latviešus (esmu pārliecināts, ka vajadzēja būt labam nodomam), laulājot sarkanbaltsarkanās krāsas ar kļavas lapu. Taču tai pašā laikā vajadzēja mazliet apsvērt, kādēļ Kanadas valdība, ignorējot savas aizgādnes Lielbritanijas ieteikumus, atteicās no imperijas karoga, to aizstājot ar savām nacionālajām krāsām un savu nacionālo simbolu. Nacionālās krāsas nav jaucamas, no tām nevar un nedrīkst taisīt kokteili. Nacionālie simboli nav atšķaidāmi kaut kādu iedomātu priekšrocību labad. Vispirms bija sarkanbaltsarkanās krāsas, tikai pēc tam radās valsts, kuru šis krāsas simbolizēja. Vispirms bija valsts ideja un tikai tad valdība, parlaments un administrācija.

Žans Žaks Ruso uzmetumā Polijas konstitūcijai 1772. gadā rakstīja par nacionālo tradiciju nozīmi: „Es ieteiktu ar sabiedrības pagodinājumiem un apbalvojumiem daudzināt visus patriotiskos tikumus, lai pilsoņi būtu nepārtraukti aizņemti ar domām par savu tēvzemi, kas ir viņu galvenais pienākums. Esmu pārliecināts, ka šādā kārtā viņiem atliks mazāk laika raust mantu, bet viņiem būs arī mazāk vēlēšanās to darīt. Viņu sirdis apzināsies cītus iepriecinājumus, nevis tos, kurus dod bagātība. Tā ir māka padarīt dvēseles dižciltīgākas, pārkalt tās metallā, kas ir varenāks par zeltu..."

Šī „nearistokratiskā" dižciltība ir tā, kas izšķir tautu likteņus, ko apgūst cilvēki, kas nav pērkami un kuru dvēseles nepārdodas. Dzīvojot svešu tautu vidē, kuras pašas netiek galā ar savām chimērām, vajadzētu, liekas, palaikam noliekties pie nacionālo principu skaidrajiem avotiem, uzklausīties vecus, bet pārbaudītus padomus, pārdomāt labi, ko pirms simt gadiem rakstījis un runājis Kronvalds un tikai tad pieņemt kādu lēmumu vai izšķirties par kādu rīcību, kura var kļūt neatsaucama. Mani māc bažas, vai kļavas lapas precedentam pēc gada jau nesekos sarkanbaltsarkanās krāsas ar kādas karalistes vai republikas ģerboni. Netikumi izplatās kā liesmas pa sausu zāli.

Kādēļ mums, mazas tautas piederīgajiem, jāupurē savi nacionālie simboli, ja to nedara lielās un varenās tautas? Mums vairāk nekā vairs pāri nav palicis kā šie simboli, tādēļ tie jo neatlaidīgāk sargājami. Pielaikošanās videi tikai tik tālu attaisnojama, lai pielaikojoties nezaudējam paši sevi. Nevienam nav vajadzīgs cilvēks bez savas sejas un tauta bez savām tradicijām un principiem. Eiropa, kura veidojas, top un pārtop, pati tiks galā ar savām problēmām; tai jātiek ar tām galā, vai arī jāiet bojā. Bet apvienotai Eiropai nebūs vajadzīgas nedižciltīgas, no saviem tikumiem atteikušās tautas.

Nav nekur teikts, ka viena krize nav nākošās krizes māte, bet viena zaudēta brīvības cīnītāju kauja vēl nenozīmē brīvības tieksmju aprakšanu uz visiem laikiem. Mūsu gadsimtā pārmaiņas iesākas ātrāk, jo tās sekmē modernā satiksme un sazināšanās. Muitas robežas, lai cik apsargātas, nespēj atšķirt vairs Austrumus no Rietumiem. Idejiskā mijiedarbība ir nenoliedzama, vai tā patīk pastāvošajiem režīmiem, vai ne. Īstenībā nav tautas Eiropā, kura būtu apmierināta ar pašreizējo stāvokli, kas nenozīmē ne karu, ne mieru, nedz sociālismu, nedz kapitālismu.

Nozīmīgu apstākļu analizi vācu laikraksta „Die Zeit" 13. decembra numurā sniedzis pazīstamais poļu izcelsmes amerikāņu profesors Bžezinskis. Viņš raksta: „Pavisam citādi nekā ASV, kur atklājas līdzīga rakstura nemiers inteliģencē, bet atklātās diskusijās izlādējas, Pad. savienība, likdama lietā politiskos spaidus, uzkrāj saspīlējumu, kas padziļina aizu starp sabiedrību un režīmu. Šī aizā, kura šķir politisko sistēmu no vadības, neļauj īstenot evolūciju... Padomju valdība, par spīti tieksmēm pēc lielākas brīvības, atbild ar jauniem žņaugiem. Stabilitāte tai ir viss. Tādēļ arī Čechoslovakijas gadījumā padomju valdība ignorēja citu komūnistu partiju viedokli, kas nebija noslēpums. Pad. savienības vadoņiem padomju virskundzība ir svarīgāka par komūnistu kustības vienotību. Tagadējās vadošās padomju šķiras nostāja izpaužas šovinismā, antiintelektuālismā un antisemītismā, kas nožēlojamā kārtā atgādina fašisma tendences Eiropā pirms otra pasaules kaŗa."

Amerikāņu profesora analizi papildina Anglijas aizsardzības ministrs Hīlijs savā 16. decembra runā parlamentā, kur viņš teica: „Invāzija Čechoslovakijā nebija tiešs drauds Rietumiem. Tā bija raksturīga imperijas sairšanas pazīme. Krievi apspieda kustību, kura centās atbrīvoties no koloniālisma... Atteikties no imperijas arvien ir grūti un sāpīgi, īpaši, ja sairšanas process notiek lēnām." Tālāk Anglijas aizsardzības ministrs brīdināja parlamentu, ka Rietumiem būs jāsastopas ar veselu seriju līdzīgu notikumu, kādi bijuši Čechoslovakijā, Ungārijā un Berlīnē, kamēr krievi beidzot atzīs, ka neviens nevar sēdēt uz durkļiem. Daži no nākošajiem konfliktiem var Rietumiem būt draudīgāki nekā Čechoslovakijas, — paredzēja tālredzīgais Hīlijs.

Ķēdes reakcija, kura iesākusies Austrumeiropā, neapstāsies. Liekas, to apzinās ne vien Rietumu politiskie vadītāji, bet arī paši varasvīri Kremlī. Taču vecumam nav zāļu. Vecu režīmu var atjaunot tikai ar tālejošām reformām, bet uz tām Pad. savienība nav spējīga, kā to nespēja arī krievu cari. Bžezinskis savā rakstā tālāk pieļauj varbūtību, ka inteliģence, jaunā paaudze un strādnieki, redzēdami, ka liberālizēšanās nav panākama mierīgā ceļā, var izšķirties lietot varu... Pie šādas izšķiršanās nespējīgi tie varot nonākt tai brīdī, kad pa-

(Nobeigums 6. lpp.)

LATVIJA

2. N-RS. SESTDIENA, 1969. GADA 4. JANVĀRIS

GALVENĀ REDAKCIJA TORONTO

Atbildīgais redaktors — Alfrēds Vinčels, 506 Palmerston Blvd. Toronto 4, Ont.; tālr. 531-4533.

Iekšlietu redaktors — Rūdolfs Norītis, 1785 Victoria Park Ave., Apt. 307, Scarboro, Ont.; tālr. 759-5076.

REDAKCIJA EIROPĀ:

Vācijā — Pauls Strante, 44 Münster/Westf., Von Einem Str. 19

Redakcijai tiesības manuskriptus pēc vajadzības īsināt. Neizlietotos manuskriptus neuzglabā, bet uz vēlēšanos sūta atpakaļ, ja pievienota pastmarka (Kanadā) vai starptautiskais pasta kupons (citās zemēs). Ar autora vārdu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas ir rakstītāja personīgs ieskats un ne katrā gadījumā atbilst arī redakcijas viedoklim.

Abonēšanas maksa Kanadā un ASV — pamēnesī $2.00, 3 mēn. $5.50, 6 mēn. $10.00, 1 gadu $18.00.

Atsevišķa numura cena 25 centi.

Sludinājumu maksa: sludinājumu daļā $2.20, bet tekstā $4.20 — $6.40 par 1 collas slejas telpu.

Toronto tikai pēc Ziemsvētkiem ietērpās īstā sniega rotā. Uzņēmumā Māris Kupše izmēģina jauno sniegu, cik labi tas lip pikās. Foto: J. Ligers

LASĪTĀJU VĒSTULES

VAIRĀK APDOMA!

Kapt. V. Vidzirkstem (skat. laikrakstā vēstuli „Vairāk patiesības" LA 7. decembra numurā) būtu atkritusi papīra tērēšana un amerikāņu militāro iestāžu traucēšana, ja būtu padomājis, ka tiem amerikāņu virsniekiem, kuri savas karjeras interesēs vēlas iegūt augstākos zinātniskos gradus, jāgriežas „civilistu" augstskolās, kurās pie kandidēšanas nepielaiž bez iepriekšēju kvalifikācijas pārbaudījumu izturēšanas. Dažus izgāž, citi iegūst gradus un attiecīgos paaugstinājumus — sevišķas bruņoto spēku nozarēs, vēl citi savus gradus izmanto paugstinājumu nesaņemšanas gadījumā, lai ātri pensionētos un iegūtu labākus „civilistu" darbus. Prof. E. Andersons ir sagatavojis zinātniskā darbā jau labu skaitu amerikāņu virsnieku, bet viņu vārdus V. Vidzirkstem gan būs jāprasa prof. E. Andersonam pašam. Manis minētajā gadījumā plkv. R. gribēja iegūt zinātnisko gradu vēsturē, lai iegūtu ģenerālmajora pakāpi viņu interesējošajā nozarē, bet nelaimīgu apstākļu dēļ bija spiests pārkārtot savus plānus un aiziet no bruņotajiem spēkiem.

Izlasot V. Vidzirkstes recenziju par prof. E. Andersona Latvijas vēsturi DV mēnešrakstā, rodas iespaids — varbūt maldīgs, ka viņa vienīgā interese ir mēģināt E. Andersonam kaut kā „piesieties". Viņam par E. Andersona darbu nav neviena laba vārda, viņš aiziet pat tādas galējības, ka meklē iespiedumkļūdas, nenorādot, ka atrasts nepareizi iespiests vārds grāmatas indekā, bet citur tekstā tas rakstīts pareizi.

V. Vidzirkstem būtu jāzina, ka amerikāņu bruņotie spēki nodarbina simtiem civilu lietpratēju, bet daļai šo speciālistu ir arī augstas militāras dienesta pakāpes, kas viņu darbojas dažādās valsts malās „civili". Viņu darbību nediskutē presē un vēstulēs.

Man ir zināms kāds kungs, kas E. Andersona universitātē pieprasījis, vai un uz kāda pamata viņam piešķirts doktora grads. Tāpat man zināms, ka kāds cits kungs E. Andersona mācības iestādi brīdinājis neuzticēt „nekvalificētam latviešu bēglim" amerikāņu jaunatnes zinātnisko sagatavošanu. Līdzīgas vēstules tēmētas arī pret dažiem citiem latviešu zinātniekiem, kuri dažiem vecākās paaudzes cilvēkiem kaut kādu personīgu iemeslu dēļ nepatīk. Šīs vēstules nenodara nekādu ļaunumu jaunajiem zinātniekiem, bet met ēnu uz latviešu tautu. E. Andersons ir latviešu izcelsmes amerikāņu zinātnieks, darbojas savu kolēģu vidū jau ap 15 gadu, ieguvis viņu cieņu, draudzību un augstāko rangu. Priecāsimies, ka latvieši ieguvuši vārdu un stāvokli arī humanitārajās, ne tikai techniskajās zinātnēs, bet necentīsimies viņiem kaitēt!

Jau kriminālais gadījums ir grāmatu izdevēja Ed. Dobeļa klajā laistā grāmata „Latvia — Past and Present", kura publicēta ar E. Andersona vārdu. Izdevējs bez autora ziņas ne tikai izdevis šīs grāmatas daļu, bet arī ... viņa teksta ... „apšuvis" priekšā un nobeigumā ... kas lielākajā mērā bīstams latviešu interesēm. Lai izvairītos no personīgas atbildības, Ed. Dobelis grāmatā nav minējis, kur tā izdota un ka viņš ir tās izdevējs, bet uzdevis E. Andersonu kā copyright īpašnieku, pievienojot arī viņa adresi: sak', lai par maniem grēkiem atbild un cieš latviešu zinātnieks, viņa ģimene un mazais bērns, kad tikai pats varu izlaist savu indi un pazust. Šo lietu tagad pārņēmušas savā ziņā amerikāņu tiesu iestādes.

Vai mēs paši nespējam izravēt savā vidū no cara Krievijas pārņemto tieksmi taisīt intrigas, rakstīt denunciācijas vēstules un vienmēr iemaisīt „augstākus kungus" savos personīgajos uzbrukumos un „taisnības meklēšanā"? Vidējās un jaunākās paaudzes latviešiem, tā darot, rodas pretīguma izjūtas.

A. Kaņeps, Berkelejā

KALEIDOSKOPS

✯ Gaidot federālā parlamenta vēlēšanas pag. novembrī, Latviešu apvienības Austrālijā prezidijs ierosināja Austrālijas baltiešu padomei iesniegt galvenajām Austrālijas politiskajām partijām šādas prasības: 1) Austrālijas pārstāvjiem Apvienotajās nācijās un citur būtu jāiestājas pret divkosīgu politiku, kas attieksmē uz Pad. savienību; 2) Austrālijas parlamentam nodibināma īpaša komisija Pad. savienības starptautisko noziegumu izmeklēšanai; 3) Profesionālā un arodnieciskā kvalifikācija vienveidojama visās pavalstīs; 4) Valsts pabalsti piešķirami arī etnisko grupu pasākumiem, jo Austrālija ir daudzkultūru zeme.

✯ Austrāliešu gardēžu žurnāls „Epikūrietis" oktobra numurā veltījis latviešu ēdieniem un viesību rīkošanai trīs lappuses garu rakstu. Intervju žurnālam sniegusi Džēna Līduma.

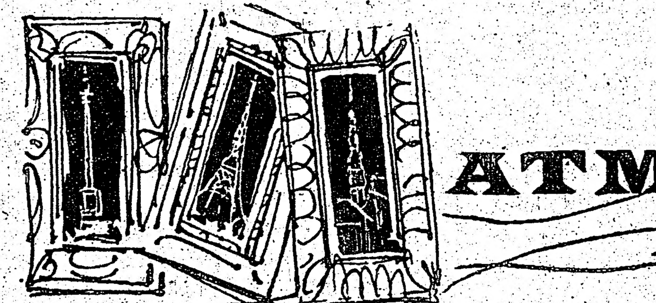

HUGO VĪTOLS

ATMODINĀTĀS ATBALSIS

(73. turpinājums)

Benua bija audzis mākslinieciskā vidē, kurā saskārās visas mākslas, un jau bērnībā pats pievērsies mākslai, teātrim un glezniecībai. Pabeidzis pašdisciplīnas labā Pēterpils universitātes tieslietu fakultāti, viņš devās uz Parīzi studēt glezniecību, kļūstot par ievērojamu akvarelistu un skatuves gleznotāju, kā arī pirmo Krievijas mākslas vēstures autoru, līdz pienāca diena, kad viņam, tāpat kā viņa sencim, nācās emigrēt, šoreiz pretējā virzienā, no Krievijas uz Franciju.

Latvijas mākslas izstādes laikā Benua dzīvoja Parīzē un ieradās izstādē kā mākslas vēsturnieks un kritiķis. Savu spriedumu par notikumu viņš dokumentēja krievu emigrantu laikrakstā Posļednije Novostji (1939. gada 4. februārī).

Ko tad nu šis mākslas „bruņinieks bez vainas un bailēm" par latviešu izstādi teica?

Lasīsim sine ira et studio garā. Ir to, kas patīk, ir to, kas nepatīk.

Nožēlojis, ka izstādē nav pārstāvēta grafika (un tas, patiesību sakot, pārsteidz arī mūs), Aleksandrs Benua rakstīja:

„Toties ievērojama latvju izstādes tiesa veltīta tautas mākslai, kurai ierādīta liela daļa telpu apakšstāvā, un tieši šī nodaļa pelna sevišķu interesi. Es pat teiktu: šai nodaļā ir tas mākslinieciskais autentiskums, tā neapšaubāmā skaistuma klātiene, kas mums īpaši dārga, pretstatā tiem mākslinieciskiem 'erzaciem' ar kuriem esam tik pārsātināti un kas mums atēdušies līdz pēdējai robežai...

Folkloras nodaļa nav sevišķi bagāta un, es domāju, izstāde visumā būtu lielā mērā ieguvusi, ja tā būtu vēl plašāka. Es pat domāju, ka Latvija būtu varējusi ar savas patiesi nacionālās mākslas lielo bagātību un augsto kvalitāti Parīzi tieši pārsteigt. Bet arī tas, kas parādīts, sagādā milzu baudījumu (gromadnoje udovoļstvije). Visumā, latviešu tautas māksla ir kaut kas atturīgs un dzedrs (strogoje). Bet kāda nemaldīga gaume krāsu izvēlē un sadalē; kāds cildenums (blagorodstvo) visos audumos, rakstos, metalliskos rotājumos un podniecības izstrādājumos! Kāds senatnīgums dveš no visa redzētā. Še nu patiesi var droši spriest par tradiciju stingrumu un senatnīgumu, īpaši attiecē uz tērpiem un rotām. Kaut ko līdzīgu varbūt vēl var sastapt tikai dažās Rumānijas, Polijas, Lietuvas, Ungārijas un Čechoslovakijas daļās, kamēr Krievijā, kas kādreiz izcēlās ar savu tērpu senatnīgumu, par kuru jūsmoja visi ceļinieki, pēdējās dekadās šis skaistums nozudis un aizstāts ar visbezpersoniskāko „rūpniecisko vulgāritāti" (fabričnoj pošlostju).

No izstādītajiem priekšmetiem mani visvairāk aizgrābj tieši apģērbi, kas daļēji parādīti tieši, daļēji akvarelī un citos atveidos. Nezinu, kā sauc tos baltos lakatus, kurus līdzīgi senajiem himationiem*) latvju sievietes uzmet uz pleciem, bet tieši tie piešķir viņu stāviem īpašu cienīgumu un svinīgumu. Priekšpusē šos lakatus saspraudž apaļām saspraudēm, kuru sīkdaļas ir apbrīnojami izmanīgi un dažādi veidotas. Dažas no šīm saspraudēm atšķiras ar lieliem izmēriem, izrotātas ar smalki izkaltiem vainagiem un dārgakmeņiem. Lieliskas ir arī modiskās jostu sprādzes. Viss tas ir masīvs, sulīgs veidolos, un, atkārtoju, savā atturībā un bezviltus krietnumā vēstī par tāltālas senatnes teiksmām."

Lai še uz mirgli pārtraucam Benua teksta tulkošanu, atgādinot, ka viņš savā laikā bija Ballets Russes dekorātors, dažkārt arī libretists un kostīmu zīmētājs. Balets Djagiļeva vadībā savā laikā guva Parīzē fantastiskus panākumus. Tas še atgādināts tikai, lai norādītu uz to, ka Aleksandrs Benua tērpu dekorātīvā krāšņuma novērtēšanā bija ne vien teorētisks, bet arī praktisks eksperts, kurš pratis pat apžilbināt parīziešu izsmalcināto gaumi. Bet lai nu lasām tālāk:

„To pašu brīnumaino, mūžam dzīvo un neapnicīgo senatnīgumu atrodam arī podniecības izstrādājumos, koka priekšmetos, audumos, krāsu ziņā lieliskajos paklājos. No pēdējiem man sevišķi palicis atmiņā viens: tumšas aveņu krāsas, melnziliem kvadrātiskiem rakstiem. Krāsas šim, droši vien nule kā austajam paklājam, varbūt arī nav senatnīgas — tas ir laikmeta darinājums, kas raksta citas receptes kā tās, ko rakstīja vectēvu laikos — taču gars un stils arī šo paklāju (tāpat kā dažu citu mūslaiku darinājumu) sarado ar „vissvinīgāko", ko atrodam senatnē."

Tādiem vārdiem Aleksandrs Benua izteica savu latvju tautas mākslas apbrīnu, konstatēdams tās senatnīgumu un oriģinālitāti. To pašu citiem vārdiem bija teicis Fortunio laikrakstā Le National, Vajā laikrakstā Le Temps, Rubinsteine žurnālā Beaux-Arts. Vienīgais autors, kas šai saskanīgajā korī ienesa savu tiesu disonances, ir Foska nedēļas laikrakstā Je Suis Partout (Es esmu visur), kuras kritiķis gan teica latvju tautas mākslas „skaistumu un harmoniju", bet tajā nesaskatīja nekādas atšķirības ar citu nāciju tautisko mākslu. Taču Foska sprieda kā žurnālists, Benua kā lietpratējs, mākslas vēsturnieks, gleznotājs un briljants skatuves inscenētājs un dekorātors.

Sekosim Aleksandra Benua gājienam uz Žēdepōma paviljona augšstāvu, kurā bija izvērsta Latvijas modernā māksla. Kāds nu še būs viņa spriedums?

„Un, lūk, kad esi ar labpatiku noraudzījies visā šajā skaistumā apakšējā zālē Žēdepōmā, tad kļūst kaut kā skumji augšstāvā, kur savākti latvju tagadnes mākslas darbi. Autori kataloga ievadā pasvītro modernās latvju mākslas nacionālo raksturu, un šo pašu raksturu slavina franču kritiķi. Vai mūsu dienās tas var būt citādi, kad vārds nacionāls kļuvis par augstāko glaimu? Pēdējos gados pat Savienotajās Valstīs sāka iezīmēties šī tendence „nacionālās sejas" izteiksmē, kaut tieši tur nu, šķiet, būtu visgrūtāk to sameklēt, lai kā šos meklējumus padziļinātu. Mākslā šī atšķirība starp vēlmi un īstenojumu sevišķi izjūtama. Nekad vēl visu nāciju ļaudis nav tik ļoti noņēmušies ar to, lai mākslā atšķirtos no citiem ar kaut ko savdabīgu, un nekad vēl agrāk viss nav bijis tik sajaukts, tik ļoti nokrāsojies cits no cita, tāds bezindividuālisma kosmopolītisms kā tas ir mūsu laikmetā.

Es visumā ne mazākā mērā nepiederu pie nacionālisma pielūdzējiem un propagandistiem. Man tomēr pietiekami pazīstams arī tas, kā gadsimtu tecējumā zināmas tautas mākslas raksturs mainījies. Daudz dārgāks man ir katrs individuāls īstenuma izpaudums — iedvesmas īstenuma, talanta īstenuma, vai meistarības īstenuma, lai kādos apstākļos tas arī parādītos, kaut tas arī nostātos pret to, ko uzlūko par nacionālajām īpatībām. Īsi sakot, es nelietoju vārdu 'nacionāls' kā komplimentu. Un tomēr, kļūst kaut kā žēl, kad pēc tam kad esi redzējis dzimtas mākslas izpaudumus 'tautas daiļrades' parangos, pāriet pie tā, kas sastāda latviešu mākslu un ko, pretstatā tautiskajam un zemnieciskajam, var saukt par pilsētniecisku.

(Turpinājums sekos)

*) Grieķu valodā himation ir seno grieķu apmetnis, kas pārmests kreisajam plecam un sastiprināts vai nu virs vai zem labā.

Juris Soikans

Pārdomas par latviešu mākslu

„Brīvajā pasaulē, kurā ikvienai nācijai ir tiesības brīvo vēlēšanu ceļā pašai noteikt savu dzīves veidu un attīstīt brīvu kultūras izpausmes darbu, var runāt par vienas vai otras tautas garīgo profilu — par kaut ko tādu, kas par spīti katra atsevišķa mākslinieka individuālajam raksturam vai īpatnībām kopumā rāda noteiktas garīgas kvalitātes, kas ikvienai atsevišķai tautai ļauj novilkt tikai viņai vien iezīmīgu garīgo profilu. Tas attiecināms vienīgi uz tām laimīgajām tautām, kurām liktenis nav atņēmis brīvību un garīgās izpausmes neatkarību."

Šos vārdus esmu rakstījis Eiropas latviešu 1. dziesmu svētku mākslas izstādes katalogam Hamburgā — tātad tikai pirms četriem gadiem.

Bet šodien? Vai Rietumu pasaules māksla, pie kuras dabiskā kārtā pieskaitāma arī latviešu māksla, nav sākusi iet citu ceļu? Ceļu, kas arvien vairāk novirzās no visa, kam sakars ar lokāli iezīmīgo, ar tikai vienai tautai raksturīgo, īsumā — ar nacionālā gara dokumentāciju?! Šī tendence vērojama visā pasaulē un jo spilgtāk brīvajās zemēs un tautās, kurās garīgo kultūras vērtību rašanās nav pakļauta nedz politiskām partijām, nedz despotu diktūrai. Lai to konstatētu, nav jābūt mākslas speciālistam, nav arī jāmēro ceļi uz pasaules slavenajiem mākslas centriem, kā Parīzi, Ņujorku, Londonu, Mincheni vai Romu. Pietiek, ja tas, kas par ko vēl šaubās, aizietu uz sava „dorfa" modernās mākslas izstādi: šodien tajā redzēs to pašu, kas vēl vakar kā pēdējais jaunums bija skatāms Ņujorkā vai kādā citā mākslas pasaules centrā.

Pārtrauksim uz brīdi iesākto domu un pametīsim skatu uz laiku pirms otra pasaules kaŗa, kad visu Eiropas tautu politiskā, sabiedriskā, ekonomiskā un kultūras dzīve savus impulsus saņēma gandrīz vienīgi no nacionālās apziņas. Pirmais pasaules kaŗš daudz Eiropas tautu bija izrāvis no anonimitātes, paškirdams tām ceļu uz neatkarību un pašnoteikšanos. Kāda gan varēja būt šo tautu reakcija, ja ne tāda, kas ļautu sava garīgā resp. nacionālās īpatības profila iezīmēšanu jau pazīstamo Eiropas tautu kopībā — pieteicot savu leģitimāciju uz to iepazīšanu, izprašanu un garīgās kultūras atzīšanu. Tas pats šodien notiek gan Afrikā, gan arī citās pēc otrā pasaules kaŗa brīvību un neatkarību ieguvušo tautu zemēs. Tā ir dabiska un saprotama attieksme iepretim jaunai situācijai, kas pēkšņi pavēra ceļu uz perspektīvām, par kuŗām pirms neatkarības un brīvības iegūšanas varēja tikai sapņot — būt līdzīgam starp līdzīgiem!

Otrs pasaules kaŗš Eiropā nebeidzās ar to, ka sagrāva Hitlera Vāciju, bet — un man liekas, ka to neredzēt nozīmē arī nesaprast — pavērās slūžas kādam jaunam fainomenam, pilnīgi jaunas sociālas struktūras attīstībai. Vai mums kā mazas tautas trimdiniekiem tas patīk vai ne, esam spiesti atzīt, ka tā saucamajā brīvajā pasaulē nacionālo un lokālo interešu glorifikācijas mentālitāti šobrīd uzskata par anachronismu. Daudz ko var neredzēt un noliegt, tikai ne to, ka šodien pasaulē pūš citi vēji, un tie ir tik stipri un neatlaidīgi, ka arī pēdējos gados ne vienu vien reizi bija jākonstatē, ka mūsu jaunās paaudzes latviešu mākslinieki, it sevišķi tie, kas skolojušies svešu tautu un kultūru ietekmē, nespēj savos darbos dokumentēt to, ko mēs tajos vēlētos saskatīt — pagātni!

Dzīve nestāv uz vietas, katra jauna laika palu ūdeņi bieži vien savā dabas stichiju izraisītajā plūdumā aizrauj līdz arī visu to, kas nejauši gadījies bangojošās straumes ceļā. Tas nav jāsaprot kā vieglākās pretestības ceļa — peldēšanas pa straumi — attaisnošana, bet vēlams atgādināt, ka tikai mūsu pašu nevarīgās un tuvredzīgās kultūras politikas dēļ, jau sākot ar trimdas pirmajiem gadiem, nebija radīti apstākļi, kas mūsu specifiskās intereses un — sauksim tās vārdā — nacionālās kultūras kontinuitātes saglabāšanu būtu virzījuši kaut cik ar uz nākotni vērsta skata iezīmētu mērķi. Pašplūsmai padoto latviešu mākslinieku darba attīstību trimdā tālab arī drīkstam vērtēt vienīgi no šī skatījuma. Domāju, ka šai apstāklī meklējama vienīgā pārliecinošā atbilde, kādēļ jaunā latviešu mākslinieku paaudze aizgājusi pa ceļiem, kuŗus velti meklēt mūsu mākslas vēsturē neatkarības gados un varbūt arī pirms tām.

Katrai paaudzei ir savs uzdevums. Arī mākslā. Tādēļ būtu nepareizi latviešu mākslas devumu līdz otram pasaules kaŗam apvienot vienveidīgā mākslas izpratnes lējumā. Mums bija sava māksla, ko, protams, dēvējām latvisku, bet būtu pārpratums tajā neredzēt paaudžu un arī mākslas izpratnes problēmu ciņu. Tādas bija visās tautās visos laikos, un šai ciņā latvieši nav izņēmums. Ja latviešu mākslinieka domāšana un mākslas izpratne būtu sastingusi jau pie Hūna un Federa, mēs netiktu līdz Alksnim un Ūderam—Ūdrim. Ja apstāšanās notiktu pie Alkšņa, mums nebūtu bijis ne Rozentāla, nedz Purviša. Apstāšanās pie Purviša mākslas izpratnes mums nedotu Kazaka un Grosvalda revolūcionāros pienesumus un mūsu skata pārsviešanu uz Rietumiem. Nav taisnība, ka latviešu māksliniekus visos laikos interesētu tikai „Latvijas bērzi, tautu meitas un romantiskas klētiņas", ko savā mākslas būtības neizpratnē nereti daļa trimdas sabiedrības uzskata par vienīgo veidu, kā latviešu māksliniekam sevi apliecināt par latviešu mākslas paudēju. Arī Rīgas grupa ar prof. V. Toni vadībā — šo mākslinieku grupu taču uzskata par to, kas daudz izstādēs ārzemēs reprezentēja latviešu mākslu, uz ko ne bez pamata esam tik lepni — nekad nepārstāvēja savā glezniecībā to, ko bieži trimdas presē (it sevišķi lasītāju vēstulēs) prasa no latviešu māksliniekiem. Tad jau drīzāk Rīgas grupu var uzskatīt par jaunās latviešu Rīgas pilsētas gara aristokratijas interešu, ideju un ideālu dokumentētāju, pie tam galveno akcentu liekot uz glezniecības kultūras problēmu izkopšanu, nevis uz patriotisko vai nacionālo tematiku. Bet arī Rīgas skola trīsdesmito gadu beigās tuvojās kādai robežai, aiz kuras arvien skaidrāk kļuva saskatāms lielo sasniegumu stinguma un manierisma bieds. Nav viegli zīlēt, kādu attīstību latviešu māksla būtu ņēmusi, ja to nepārtrauktu otrs pasaules kaŗš, kaut mākslinieku Neija un Artuma darbi diezgan nepārprotami ļāva saskatīt jaunu apvāršņu pavēršanos laviešu mākslā, kas, kā jau minēts, padomju okupācijas dēļ Latvijā drastiskā veidā tika apturēts un nomainīts ar sociālistisko reālismu. Ka sociālistiskais reālisms nav mākslas virziens, bet tikai līdzeklis Maskavas politikas īstenošanai resp. tās propagandēšanai, šobrīd nevienam nav nezināms. Citādi tas bija Latvijas okupēšanas brīdī, kad pat tāds boļševiku līdzskrējējs kā Francis Varslavāns, kas bija arī mākslinieks ar vakareiropisku domāšanu un mākslas izpratni, 1940. gadā, brīvprātīgi paklanoties reveransā Maskavas varas priekšā, nebija iedomājies, ka viņam būs jākapitulē arī kā māksliniekam. Tieši Varslavāna piemērs nepārprotami rāda maskaviešu kultūras politiku Latvijā. Ir briesmīgi, ja kādai tautai jāzaudē sava politiskā un saimnieciskā neatkarība, bet šīs tautas stāvoklis kļūst traģisks, ja skarta arī tās garīgās kultūras brīvā izpausme. Ar to tiek aizcirsta nacionālās eksistences dzīvības sakne.

Taču garu nevar nokaut. Brutāla vara uz laiku gan spēj apklusināt garīgo izpausmju darbību, bet tās agri vai vēlu tomēr atkal sāk lauzties uz āru. Naivi apgalvot, ka šobrīd Latvijā valda tāds pats garīgais terrors kā Staļina despotisma laikā, bet tikpat naivi teikt, ka latviešu mākslinieki dzimtenē drīkst brīvi strādāt. Par spīti tam, daudz mākslas grāmatu, laikrakstu, izstāžu katalogu un atsevišķo darbu reprodukcijas, kuras saņemtas no Rīgas, liecina, ka latviešu mākslinieku radošais gars nav lauzts un, kaut arī viņu darbi, salīdzinot ar Rietumos dzīvojošo mākslinieku meklējumiem, ir tikai mēreni, tomēr nepārprotama tieksme lauzties ārā no sociālistiskā reālisma žņaugiem. Visumā latviešu mākslinieku darbus varētu apzīmēt par sociālistiskā ekspresionisma (tas ir liels solis uz priekšu!) pārstāvjiem ar tendenci uz sava veida neitrālitāti technikā. Visumā Latvijas mākslinieku devumā saskatāma pat diezgan stipra kontinuitāte ar mūsu pirmsokupācijas glezniecības izpratni, kas arī nav brīnums, jo Mākslas akadēmijā joprojām strādā latviešu mācībspēki, kas savu mākslas izglītību smēluši vēl politiski nesaduļķotajā mākslas avotā.

Bet kurp iet un ko pārstāv jaunā latviešu mākslinieku paaudze svešumā? Kādi ir tās mērķi?

Pirmkārt, neviena paaudze nevienā laikmetā, ja vien tā drīkstējusi brīvi izteikties, nav vēlējusies būt par iepriekšējās paaudzes epigonu. Arī trimdā tas nav citādi. Jaunā latviešu mākslinieku paaudze nevēlas atkārtoties, t. i. vēlreiz teikt to pašu, ko iepriekšējā paaudze jau pateikusi. Ar lepnumu varam apgalvot, ka latviešu nacionālā māksla, salīdzinot ar daudz vecāku Eiropas nāciju glezniecību, kaut stipri jauna, apmēram simts gados bija paspējusi panākt nokavēto un trīsdesmito gadu beigās savā ziņā varēja pat mēroties ar beļģiem un frančiem, kas Eiropas mākslā bija vadītājas nācijas. Bet ne franči, ne beļģi nav sastinguši toreizējos sasniegumos, bet tāpat kā visa pārējā pasaule pievēršas jaunām mākslas problēmām, neatskatīdamies uz laiku pirms otrā pasaules kaŗa. Šai īsajā pārskatā nav iespējams nodoties plašākai analizei, vai tas, kas šodien notiek mākslas pasaulē, ir māksla vai ne, mērojot to ar pirmskaŗa mērauklu, vai arī radusies jauna mēraukla, kuŗu sāk iezīmēt jaunās sociālās struktūras attīstība.

Svešumā dzimušais jaunais latviešu mākslinieks dabiskā kārtā vairs nepārstāv to glezniecību, ko mēs apzīmējam par latvisko mākslu, jo viņš vienkārši to nespēj un arī negrib aiz vairākiem iemesliem. Pirmkārt, apstrādāt kaut ko, ko pazīst vienīgi no nostāstiem, nozīmē nebūt patiesam; ja arī uzņemtos kompromisu attiecīgo vielu risināt—gala rezultāts nepārliecinātu un nekādā gadījumā nesasniegtu līmeni, ko rādījusi paaudze, kas uzauga un veidojās dzimtenē. Svešumā dzimušajam latviešu māksliniekam ir tikai viena alternātiva, ja viņš grib būt patiess pret sevi, savu laiku un savu mākslu: jāstrādā tā, kā sirds un prāts liek, jo tikai tad viņš spēs radīt mākslas darbu. Vai to sauksim par latvisku vai ne, par to lai spriež vēsture.

Zenta Liepa

CERĪBU MĀJA

Dzeltenzeltaini
Dēļi un sijas,
Logu plašums,
Ko neaizsedz stikls,
Jumts — mākonis
Saullēktu nesdams.

Ausmā rožains,
Gaismu uz spārniem,
Pulks tauriņu
Ielidinājas
Pa durvīm,
Pa logiem,
Caur jumtu
Plīv, savizmo,
Rotaļājas.

Vēl māja
Smaržīga, jauna,
Vēl bēdu
Neievainota.
Vēl pieder
Tā sapnim
Un vējam,
Klusa gājēja
Biklajam skatam.

Cik augstu
Tā debesīs iekāps,
Kas celtnieks tas
Ticīgais, drošais?

„Tēt, glāb mani!" — to var lasīt 2 gadus vecā torontieša Ērika Abeles acīs, tiekoties tuvumā ar Ziemsvētku vecīti.
Foto: J. Liģers

Ilustrēts reālisms janvārī

Latviešu preses biedrības Kanadas kopa, kā visas pazīmes rāda, nolēmusi 1969. gadā uzsākt vēl nepieredzētu aktīvitāti. Kā ziņots, jau gada sākumā notiks divi literāri sarīkojumi ar autoru piedalīšanos — viens baltais, bet otrs melnais.

Taču jau vēl agrāk, 19. janvārī, plkst. 4 pēcpusdienā Latviešu namā Toronto notiks pirmais sarīkojums, kas savā veidā būs jaunas formas paudējs. LPB Kanadas kopas biedrs Tālivaldis Ķikauka referēs par tematu „Reālisms modernajā literātūrā", palīgā ņemdams vielu no mākslas — glezniecības un skulptūras, teātra un citām kultūras augsnēm.

Lai panāktu referātam vajadzīgo iekrāsojumu, T. Ķikauka palīgā ņems gaismas projektorus, un skatītāji referāta laikā varēs noskatīties vismaz 400 attēlu — krāsu diapozitīvus, kuŗus gan filmas, gan attīstīšanas veidā financējusi Benjamiņa filmu laboratorija Toronto, par ko LPB Kanadas kopa jau tagad sirsnīgi pateicas — tieši šāda dāvana svētkos palīdzēja patīkami iesākt 1969. gadu.

Filmu diapozitīvu attēli nāks no vairākām bibliotēkām, ieskaitot Makmāstera universitāti, privātas kollekcijas un „Jaunās Gaitas" mākslas archīvu Hamiltonā. Glezniecībā reprezentēta būs mūsu pašu māksla gan emigrācijā, gan arī Latvijā. Visi attēli būs speciāli uzņemti šim referātam.

Tādēļ, kaut dažam labam referāts būs tikai otrā vietā, tajā būs laba izdevība pavērot dažādus reālisma paveidus gan Rietumos, gan arī Austrumos. Kas jau laikus vēlas aizrunāt ieejas kartes, aicināts sazināties ar LPB Kanadas kopas priekšnieci Birutu Senkēviču (68 Parkdale Road, Toronto 3; tālr 533-2249).

V. V.

REDAKCIJAI PIESŪTĪTI IZDEVUMI

„Kristīgā Balss" Nr. 10/11, Amerikas latviešu baptistu apvienības mēnešraksts, oktobŗa un novembŗa burtnīca, redaktors R. Ekšteins, 16 lpp.

„Treji Vārti" Nr. 11, izdevums literātūrai, mākslai, zinātnei, Baltijas tautu kultūrai, jaunatnei un nākotnei; septembŗa/oktobŗa burtnīca, redaktors A. Birnbaums, 64 lpp.

PANDORA

ARTURS VOITKUS

ROMĀNS II DAĻA

(71. turpinājums)

— Un sievas, — kāds cits zobojās, bet nebija neviena, kas smietos.

Grieze klausījās, klausījās un domāja. Viņam prātā bija iešāvusies neparasta doma. Īsi pirms darba beigām viņš iegāja pie nodaļas vadītāja.

— Jā? — nodaļas vadītājs, galvu nepacēlis, turpināja lūkoties tā priekšā izklātajā zīmējumā un aplēsēs. — Kur sāp?

— Nodaļā šodien runāja, ka dažiem būs jābrauc uz ziemeļiem, — Grieze teica.

— Un tad?

— Ja tas taisnība, vai . . . ē . . . vai uz to var pieteikties brīvprātīgi?

Nodaļas vadītājs beidzot atrāva skatienu no darba.

— Brīvprātīgi?

— Jā . . . Es labprāt . . .

— Oh, come on, Vincent! Pieteikties jūs varat, un ja to darīsit, neviens jums to prieku neliegs, bet nemēģiniet man iestāstīt, ka tas būs brīvprātīgi. Kas jums ir par problēmām? Naudas dēļ? Naudu jūs tur nekādu neuztaisīsit. Alga gan būs lielāka, bet izdevumu vairāk.

— Tas nav naudas dēļ . . . Man . . . Man gribas redzēt Kanadu.

Nodaļas vadītājs ilgi lūkojās Griezē.

— Labi. Ja negribat — nesakiet. Es jūs pierakstīšu. Kāds cits būs laimīgs, ka varēs palikt. Tikai — viņš piemetināja, — tikai neaizmirstiet, ka visa tā darīšana ir apmēram uz gadu. Varbūt pat ilgāk. Jādzīvo būs barakās, ziema tur ir gaŗa un nepatīkama, kaut arī sniega, varbūt, mazāk kā Grenetā. Sabiedrības nekādas. Tur ir kāds eskimu ciems, bet ar eskimiem brāļoties aizliegts.

— Kāpēc? — Grieze iejautājās, kaut arī atbilde viņu neinteresēja.

— Dažās vietās baltie darbinieki izmantojuši eskimu labsirdību un lētticību un nodibinājuši pārāk ciešas attieksmes ar eskimietēm, — jūs saprotat, ko es domāju. Sakarā ar to vēlāk radušās lielas nepatikšanas. Lai no tā izbēgtu, visiem braucējiem iepriekš jāparakstās, ka nekāda fraternizēšanās nenotiks. Kā jums ar veselību? Būs pārbaude. Jūs nesen bijāt slimnīcā.

— Tas bija ārējs ievainojums. Tagad viss sadzijis.

Grieze no darba vietas aizgāja pacilātā omā. Viņš jutās tik labi un viegli kā sen nebija juties.

Viņam negribot bija pašam par sevi jāpasmīn: cik ilgi, kad tas bija staigājis pa šīm pašām ielām un lēsis, cik jauki bijis, ja varējis apprecēt Ilgu, Turtuliņa atraitni. Tas bija noticis, un Ilga bija kļuvusi Griezes kundze, bet gaidītās laimes vietā nāca vilšanās. Un tagad viņš te soļoja un sapņoja, cik jauki būs, kad tiks no Ilgas prom.

Netālu no mājām viņš apstājās. Kāpēc viņam iet mājās? Lai Ilga pati sev gatavo vakariņas. Ielu krustojumā Grieze iekāpa autobusā, paņēma pārsēšanās biļeti un sāka braukt „Altonas" virzienā.

⁂

Nosūtījusi Aivaram saini, Ilga apmierināta brauca mājās. Cik labi, kā viņa vakar bija ieskatījusies Vincenta naudas makā! Galu galā no vīra puses tā bija nelietība — slēpt tik lielu naudu, kamēr sieva lauzīja galvu, kur dabūt līdzekļus, lai atbalstītu posta cietēju Rīgā. Aivara vēlēšanos viņai bija izdevies izpildīt — sainī uz Rīgu aizgāja tieši tāda uzvalka drāna un kaklasaites, kādas viņš bija vēlējies.

Autobusā gaiss bija sasmacis. Pirms neilga brīža bija sācis līņāt, cilvēku drānas bija miklas, autobusa vadītājs bija iedarbinājis sildītāju, bet logi visi bija aizvērti. Svaigs gaiss iekļuva tikai īsajos brīžos, kad atvērās durvis, lai ielaistu un izlaistu braucējus. No autobusa šūpošanās un nelabās smakas, kas radās no pielijušajām drēbēm, Ilgai sāka mākties virsū jūras slimība. Viņa neaizbrauca līdz mājai, bet izkāpa pāris piestātņu agrāk. Drēbes izžūs, bet no nelabuma varēja rasties galvas sāpes, un no tām viņa baidījās.

No pēdējā ielu krustojuma bija redzama viņas māja. Parasti ap šo laiku Vincents, ja pārnāca pirms viņas, jau bija sagatavojis vakariņas. Ilga priecājās uz silto istabu un šī vakara televīzijas raidījumu. Viņa sāka iet straujāk.

Pēc nedaudz soļiem Ilga attapās — kaut kas nebija kā parasti. Viņa vēlreiz paskatījās un saprata: mājā visi logi bija tumši. Vincents no pilsētas vēl nebija atgriezies.

Ilga saknieba muti un parāva plecus uz augšu: ar šo cilvēku bija jārunā nopietns vārds. Kaut kas vairs nebija pareizi. Straujā, noteiktā gaitā viņa nosoļoja atlikušos metrus un atslēdza durvis. Vēstuļu kastītē bija pāris aplokšņu, kāds reklāmas sūtījums un latviešu laikraksts. Viņa izņēma pastu; viena no vēstulēm bija aplipināta ar krievu pastmarkām. Aivars! Ilga sāka rīkoties steidzīgāk — mēteli nepakāra, bet tāpat nosvieda priekštelpā uz krēsla, nomauca kurpes un atstāja telpas vidū, iededza dzīvojamā istabā elektrību, apsēdās uz dīvāna un, pavilkusi kājas zem sevis, atplēsa aploksni. Tikai tagad viņa ievēroja, ka adrese nebija Aivara rokrakstā. Aploksnē bija divas nelielas papīra lapas. Vienu bija aprakstījusi tā pati roka, kas bija rakstījusi adresi, uz otras bija nedaudzas Aivara rakstītās rindas. Ilga pirmo paķēra Aivara rakstu.

„Sveika, mana dārgā! Šī, laikam, būs mana pēdējā vēstule, jo piemetusies slimība, un kaut gan visi no manis slēpj patiesību, liekas, ka esmu uzķēries uz leukemijas. Visas pazīmes rāda, ka pēc nedēļas vai divām jādodas uz kukaiņu ciemu. Negribējās aiziet, Tev vēl iepriekš nepasakot ardievas — kā nekā, mēs viens otram atdevām, kā to skaisti saka, „sava mūža labākos gadus." Ja toreiz viss būtu palicis pa vecam, mēs par abiem būtu augstu uzkāpuši, bet — ko tur daudz? Tu jau zini, ko gribu teikt. Tagad nu viss ir cauri — un labi, ka tā. Nekāda lielā prieka jau arī vairs nebija; tikai tāda nīkšana. Ja es gadījumā tomēr izķepurotos, vai Tu varētu ievadīt manu izsaukšanu? Protams, tikai ciemos, bet tā kā tagad daudzi brauc, varbūt arī mēs vēl varētu tikties. Tad nu — — "

Ilgai vēstule ieslīdēja klēpī.

(Turpinājums sekos)

Dievam, tautai un tēvzemei

SV. JĀŅA DRAUDZE TORONTO GODINA ARCHIBĪSKAPU ARNOLDU LŪSI 60. DZIMŠANAS DIENĀ

Kaut Sv. Jāņa ev.lut. draudzes vadība Toronto sava draudzes gana un garīgās dzīves vadītāja archibīskapa Arnolda Lūša 60. šūpļa svētkus bija domājusi atzīmēt tikai pašas draudzes ietvaros, diena tomēr izvērtās par plašu un vispārēju notikumu.

Sv. Jāņa baznīcas sarīkojumu telpās 30. decembra vakarā pulcējās vairāk nekā 200 draudzes aktīvo locekļu, bet arī vairāku organizāciju vadītāji un pārstāvji, tāpat citi Kanadas un ASV latviešu draudžu mācītāji. Daudz bija arī rakstveida apsveikumu, ziedu un velšu. Sava mūža skaistāko un nozīmīgāko velti, kā vēlāk atbildes runā izteicās archibīskaps A. Lūsis, viņš tomēr saņēmis tieši pirms 20 gadiem, toreiz vēl Vācijā dzīvodams, kad pienācis paziņojums, ka viņš izraudzīts par jaundibinātās Sv. Jāņa draudzes mācītāju Toronto.

Baznīcas zālē gavilnieku ar dzīvesbiedri Lidiju un dēliem Māri, Pēteri un Jāni ieveda godināšanas sarīkojuma rīcības komitejas pr-dis J. Koncis, draudzes korim dziedot diriģenta J. Baruša apsveikumam īpaši komponētu dziesmu. LELDAAs svētdienas skolu un jaunatnes nozares vadītājs māc. P. Nesaule ievada svētbrīdī pieminēja Dieva žēlastību un labvēlību, kura gavilnieka dzīves ceļu virzījusi panākumu kalnā un izlūdzās spēku un izturību, it sevišķi tagad atbildīgajā un grūtajā archibīskapa amatā. Pēc īsāda draudzes locekļa veltījuma nolasīšanas pie archibīskapa A. Lūša darba gaitām, iepinot arī kopīgās atmiņas, gaŗākā apsveikuma runā pakavējās O. Breņķis, aizstājot saslimušo draudzes pr-ku Ž. Rūtenbachu. Draudzes organizēšanas un izveidošanas darbs bieži vien sagādājis ievērojamas grūtības un pat šķietami nepārvaramus šķēršļus. Tomēr gavilnieks tos vienmēr pārvarējis ar nelokāmu apņēmību, darba mīlestību un iecietību. Tā radušies draudzes jaunceltā baznīca, lauku īpašums Saulaine un vairāki citi pasākumi. Runas nobeigumā O. Breņķis paziņoja, ka draudze sava iemīļotā un iecienītā gana 60. šūpļa svētkos viņam dāvina ceļa naudu iecerētajam ceļojumam uz svēto zemi Palestīnu un Jeruzalemi. Apsveikuma adresi nolasīja J. Mežaks, bet dāmu komitejas pr-ce L. Jansone un J. Koncis gavilniekam un viņa dzīvesbiedrei pasniedza ziedus.

LELDAAs un tās pārvaldes pr-ka prāv. A. Veinberga sveicienus nodeva māc. P. Nesaule. Baznīcas virsvaldes loceklis R. Roze sveica prezidija un priekšsēža P. Eglīša uzdevumā. Toronto Sv. Andreja draudzes māc. A. Čops savā apsveikumā pakavējās arī pie kopīgajām jaunības un studiju gaitām, kā arī abu draudžu organizēšanās un veidošanās gadiem, kuŗi rosināja uz veselīgu augšanu.. Arī Sv. Andreja draudze archibīskapa A. Lūša iecerētā ceļojuma atbalstam nodeva aploksni. Tāpat Austrumu draudzes pr-ks E. Ziplāns gavilnieku sveica ar aploksni un ziediem.

LNAK valdes pr-dis J. Niedra archibīskapu cildināja ne tikai kā ievērojamu teologu un baznīcas darbinieku, bet izcēla arī viņa teicamās spējas baznīcas darbu apvienot ar mūsu nacionālajiem centieniem. Šai sakarā LNAK valdes uzdevumā J. Niedra pasniedza aploksni, domātu iecerētās grāmatas izdošanai par baznīcas stāvokli un vajāšanām okupētajā Latvijā.

BTFK prezidija pr-dis T. Kronbergs gavilnieku savukārt sveica kā dedzīgu Baltijas tautu sadarbības veicinātāju un federācijas ilggadēju goda priekšsēdi.

Pateicībā un uzticībā par DV organizācijas darba atbalstīšanu archibīskapu sveica Kanadas DV zemes valdes pr-dis E. Krūka, pasniedzot aploksni un sevišķi izceļot drosmi vienmēr būt patiesības aizstāvim, lai cik skarba tā būtu.

Latviešu preses biedrības Kanadas kopas vārdā sveica pr-ce B. Senkēviča, pasniedzot grāmatu un savukārt izceļot A. Lūša literāro darbību, kuŗa sākās jau Latvijas neatkarības laikā laikraksta „Brīvā Zeme" redakcijā.

Toronto latviešu biedrības sveicienus nodeva V. Galdiņš, bet Ināra Tīruma sveica no Klīvlendas Mārtiņa Lutera draudzes. Kā Dainas koŗa goda biedru archibīskapu sveica J. Koncis. Dažus epizodus no A. Lūša bērnības un atmiņas savā apsveikumā iepina prāv. A. Skrodelis. Bafalo un Sirakūzu latviešu draudžu mācītājs J. Vējiņš sveica abu savu draudžu un Mineapoles Jēzus draudzes un tās mācītāja E. Ķiploka uzdevumā, pasniedzot aploksni,

Ziedus un individuālas apsveikuma aploksnes bija sūtījuši vairāki draudzes locekļi un organizāciju pārstāvji, kuŗas nodeva dāmu komitejas pr-ce L. Jansone, bet daļu no rakstveida apsveikumiem nolasīja rīcības komitejas pr-dis J. Koncis. Novēlējumus bija sūtījis Baznīcas virsvaldes prezidija pr-dis P. Eglītis, nelaika archibīskapa K. Kundziņa atraitne Elza Kundziņa, LELDAAs Kanadas apgabala garīgais vadītājs prāv. V. Šēfers, Austrālijas latviešu ev.-lut. draudžu pārvaldes pr-ks prāv. A. Grosbachs, Latvijas baznīcas pārvaldes Zviedrijā priekšnieks prāv. J. Teriņš, Latvijas baznīcas pārvaldes Rietumvācijā pr-ks prāv. E. Rozītis, Latvijas baznīcas pārvaldes Lielbritanijā garīgais vadītājs prāv. R. Mužiks, Toronto latviešu baptistu draudzes māc. R. Ekšteins, Latviešu katoļu apvienības Kanadā valdes pr-dis S. Gabrāns, ALAs valdes pr-dis prof. P. Lejiņš, Latvijas sūtniecības Anglijā vadītājs T. V. Ozoliņš, Latvijas konsuls Montreālā V. Tomsons, LNAK padomes prezidija pr-dis prof. A. Dreimanis, Zviedrijas latviešu centrālās padomes pr-dis J. Tepfers, Latviešu invalidu apvienības ASV pr-dis R. Ancāns, Latviešu virsnieku apvienības Kanadā pr-dis V. Krūmiņš un daudzi citi. Gaŗo apsveikumu virkni beidza ar Indras Gubiņas dzejoli, veltītu archibīskapa A. Lūša 60 gadiem. Bez jau iepriekš minētajiem amata brāļiem godināšanas sarīkojumā piedalījās arī Austrumu draudzes māc. A. Briedis un prāv. B. Fedders.

Pateicoties apsveicējiem, archibīskaps A. Lūsis vispirms tencināja vienmēr čaklās dāmu komitejas darbinieces un godināšanas sarīkojumu rīcības komitejas locekļus, kas nav taupījuši pūļu šī sirsnīgā un draudzīgā vakara sarīkošanai. Savas dzīves panākumu atslēgu gavilnieks saskatīja Dieva žēlastībā un labvēlībā, jo viņa ceļā vienmēr sūtīta kāda palīdzīga roka.. Tādēļ šūpļa svētkos pasniegtā velte viņam sevišķi mīļa, vērtīga un nozīmīga, jo vēlēšanās iepazīt un redzēt vietas, kuŗās Kristus sludinājis savu mācību, jau gadiem ilgi lolota. Ar sevišķu sirsnību gavilnieks pieminēja Sv. Jāņa draudzei veltītos 20 gadus, kuŗos viņam Toronto kļuvusi ne tikai par praktisko, bet arī garīgo mājvietu. Toronto ir rosīgākais latviešu centrs, kuŗā mūsu garīgā un sabiedriskā dzīve vēl pulsē veselīgi, un tā arī reliģiskajā dzīvē, pastāvot vairākām draudzēm, nav radusies savstarpēji neiecietīga konkurence, bet uzrāda veselīgu augšanu un kuplāku draudžu locekļu skaitu. Gavilnieks arī norādīja, ka dažkārt grūtos un sarežģītos darba pienākumus ievērojami atvieglinājusi dzīvesbiedre Lidija, bet ģimenes mājīgajā siltumā iepriecina trīs dēli, no kuŗiem vecākais ir Makgilla universitātes Montreālā mācības spēks, Pēteris gatavojas maģistra grada iegūšanai mikrobioloģijā un veterinārmedicīnā, bet jaunākais Jānis sekmīgi turpina studijas.

Draudzes rosīgo darbinieku, amata brāļu un pārējo tautiešu pulkā ātri aizsteidzās vakara stundas ne tikai pašam gavilniekam ar piederīgajiem, bet arī visiem sarīkojuma dalībniekiem. Draudzīgas un sirsnīgas sarunas, kopīgas atmiņas un visa laba vēlējumi nākotnei vēl ilgi skanēja pie svinību gadījumam klātajiem kafijas galdiem. **R. N.**

ANDREJSONS
APDROŠINA
463-7313

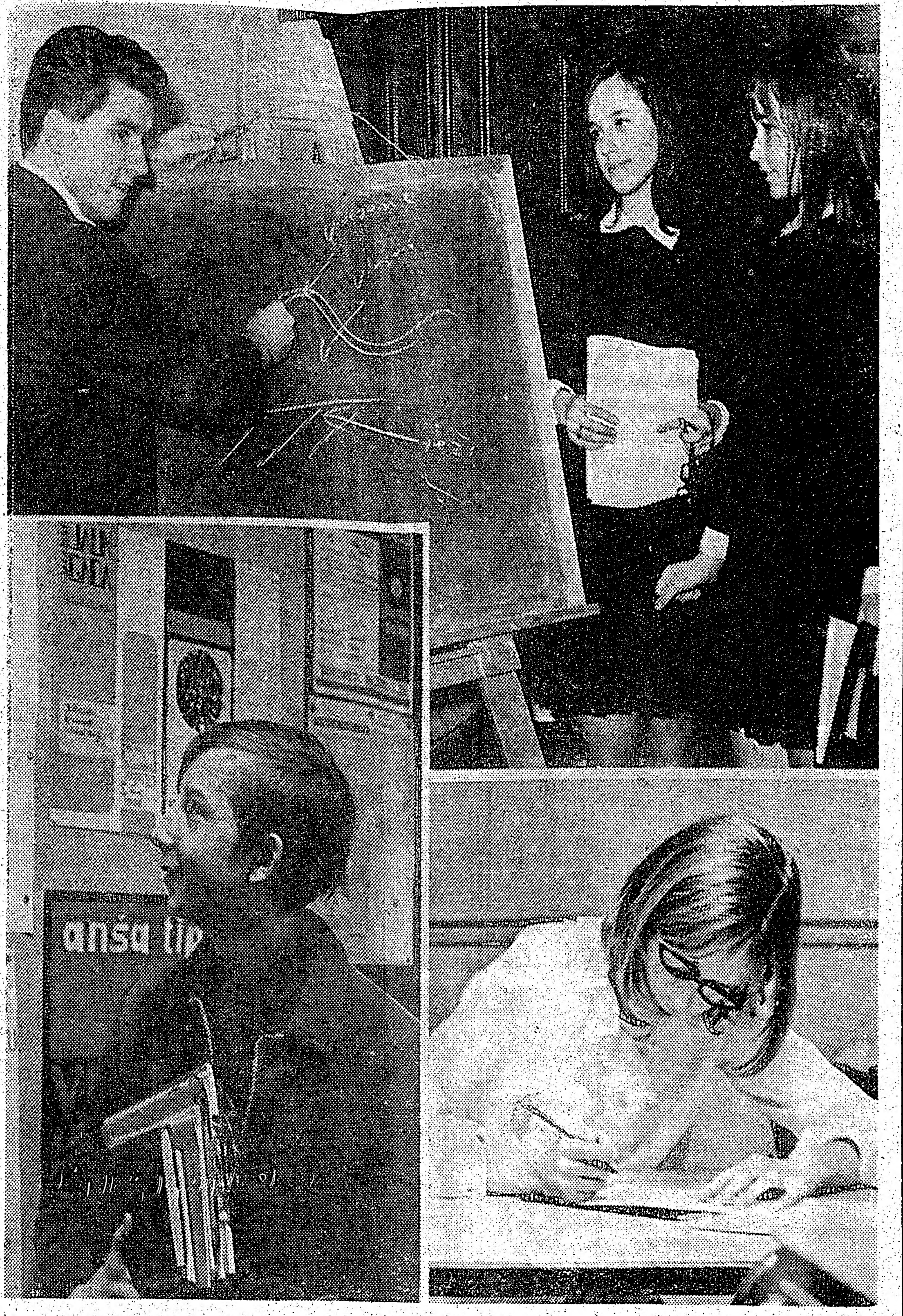

LATVIEŠU ĢIMNAZIJĀ TORONTO

Augšējā uzņēmumā: Skolotājs Vilnis Pētersons, kas pats beidzis TLTA sestdienas ģimnaziju, ģeografijas stundā paskaidro, kas veido Latvijas virsmu; uzdevumam atbildēt gatavas Zane Ezera (pa kreisi) un Sandra Indzere. — Apakšā pa kreisi: Ģimnazists Jānis Zemītis, kas katru piektdienas vakaru uz mācībām ierodas no Hamiltonas, pie Latviešu nama ziņojumu dēļa „studē", kādi sarīkojumi paredzēti tuvākajā laikā. — Apakšā pa labi: Skolas pusgadam beidzoties, sagatavošanās klases audzēkne Inga Jēkabsone raksta pārbaudījuma darbu, lai nākošajā mācību posmā varētu mācīties 1. klasē. Foto: J. Liģers

Skolotāju konference februārī

Latviešu skolu valde, kuŗa J. Mežaka vadībā darbojas pie Latviešu nacionālās apvienības Kanadā izglītības nozares, savā pēdējā sēdē vienojās 22. un 23. februārī sasaukt Kanadas latviešu skolotāju konferenci. Visām latviešu skolām un zināmajiem skolotājiem jau tuvākajā laikā izsūtīs plašāku informāciju par šo konferenci un tās darba kārtu. Konferencē domāts galvenokārt apspriest dažādas pēdējā laika problēmas, lai gūtu labākus panākumus un plašāku atsaucību latviskās audzināšanas darbā. Tādēļ viens no nozīmīgākajiem pārrunu jautājumiem būs par t. s. veco un jauno skolu. Bieži dzirdēta doma, ka latviešu skolas darbojas pēc novecojušām metodēm, kuŗas ievērojami atšķiŗas no vietējo skolu prakses. Konferences uzdevums būs pieņemt jaunas vadlīnijas, pieskaņojoties vietējiem apstākļiem. Līdzīgas problēmas pastāv arī latviešu valodas lietošanā. Pareizrakstības noteikumi gan nav grozāmi, bet nopietni pārrunājami ortografijas jautājumi, jo, kā zināms, vietējās skolās vairāku burtu rakstību un izrunu māca citādi nekā latviešu skolās. Tāpat, bērnam latviešu valodā runājot, arvien vairāk jūtams akcents.

Līdz šim katra latviešu skola nepieciešamo līdzekļu sagādē rīkojās patstāvīgi, dažādas bija arī skolotāju algas. Ieviešot vienotu mācību programmu un pārorganizējot latviešu skolu sistēmu, būtu vēlama zināma vienveidība arī skolotāju algās un vispār skolu budžetos un līdzekļu sagādē.

Bez tam konferencē paredzēts pievērsties arī vairākiem paidagoģiskiem jautājumiem, kas atvieglinātu skolotāju darbu un sekmētu latviešu zināšanu apgūšanu. Konferencē piedalīties aicināti visi pašreiz aktīvie un arī neaktīvie latviešu skolotāji. **R. N.**

KANADAS ZIŅAS

VINIPEGA

● Latviešu skola 15. decembrī Sokolu zālē bija rīkojusi Ziemsvētku eglīti. Pēc māc. L. Grendzes svētbrīža bērni un jaunieši priekšnesumos parādīja savu veiksmi dažāda veida mākslās. Gados jaunākās deklamētājas bija Zinta Radovska, Lilita Kļaviņa, Rita Blosmane un Tamara Tizeka, bet klavierspēlētājas — Tamara Tizeka un Anita Kuškeviča; drosmīgs deklamētājs bija arī Miķelis Sniķeris. Jauki izskanēja dziesmas, kuŗas dziedāja meitenīšu koris Līvijas Meisteres vadībā, kā arī lielāko skolēnu koris Tālivalža Sniķera vadībā. Daudzpusīgu talantu parādīja Baiba Tizeka, vispirms uz klavierēm atskaņojot Griga „Noktirni", bet pēc tam pārsteidzot ar iejūtīgi un viegli izpildīto baleta solo „Modernā deja". Teicamu vispusību apliecināja arī Dace Stauvera — gan ar pašas Ziemsvētku dziesmu aranžējumu klavierēm, gan ar uzvedumu „Gudrā, Hedviga, Drosme, Banga", arī ar „Deju", kuŗā bez viņas piedalījās vēl Mārīte Beķere, Lolita Anskläviņa un Baiba Tizeka. Patīkama pārmaiņa priekšnesumu virknē bija Blaumaņa „Mazais Pēteris Piparnieks" lielāko skolēnu izpildījumā, kā arī tautas dejas, kuŗas ar skolēniem labi bija sagatavojusi Gundega Anskläviņa. Skolēni izrādīja arī vienu skatu no Brigaderes lugas „Sprīdītis". Sarīkojumā, kas beidzās ar rotaļām, ieradās, protams, arī Ziemsvētku vecītis.

MONTREALA

● Latviešu Trīsvienības ev.-lut. draudzes skola ar saviem bērniem 22. decembra pēcpusdienā igauņu baznīcas zālē. Svētbrīdi vadīja draudzes mācītājs A. Voitkus, bet bērni iepriecināja ar „dzīvo bildi" un deklamācijām. Ieradās arī Ziemsvētku vecītis ar dāvanām. Tādas saņēma arī draudzes mācītājs un dzīvesbiedre, pēc tam katra prasīja „noskaitīt pantiņu". Visus viesus dāmas pacienāja ar kafiju, maizītēm un cepumiem.

● Māc. A. Voitkus 22. decembra vakarā vadīja aizlūgumu un 23. decembrī pēdējā gaitā pavadīja 19. decembrī veļu valstī aizsaukto draudzes locekli Kārli Lāčgalvi. Aizgājējs bija pārcietis vairākas operācijas, pēc kuŗām viņa sirds nav pilnīgi neatveseļojās. Viņa pelnus pārsūtīs uz dzimteni apbedīšanai. Reizē ar nelaiķi K. Lāčgalvi Montrealas tautieši zaudē arī vienīgo grāmatnīcu un latvisko izstrādājumu iegādes vietu.

● Latviešu skola 28. decembrī bija rīkojusi Ziemsvētku eglītes vakaru, kuŗu ievadīja prāv. V. Šēfers ar svētbrīdi. Sekoja skolas koŗa dziesmas K. Dekšņa vadībā un citi skolēnu priekšnesumi. Kādreizējie skolas absolventi, tagad Ačkupa dalībnieki, nodejoja vairākas tautas dejas. Ieradās arī Ziemsvētku vecītis ar bagātīgu dāvanu maisu, pēc tam bija azaids. Par mūziku, dejām un rotaļām gādāja E. Reveliņš un A. Stigners. —ms

Ziemsvētku vecītis (A. Lācis) ar bērniem DV Ošavas nodaļas rīkotajā eglītes vakarā. Foto: J. Šņucinš

TORONTO ZIŅAS

● Baptistu draudzes reliģiski-ētisko pārdomu vakarā 26. decembrī bija ieradušies ap 45 klausītāji. Māc. R. Ekšteins runāja par tematu „Kāda izskatītos mūsu pasaule bez Ziemsvētkiem." Koncerta daļā uz vietas sastādīts dubultkvartets ar baritonu Pēteri Geistautu kā solistu dziedāja vairākas dziesmas, jo draudzes koris diriģenta saslimšanas dēļ nevarēja piedalīties. Nākošais pārrunu vakars paredzēts 23. janvārī, kad māc. R. Ekšteins runās par tematu „Apturiet pasauli, es gribu izkāpt!"

● DV teātris Kanadā internu Ziemsvētku eglītes vakaru bija rīkojis 28. decembrī Latviešu namā, kur ieradās ap 30 dalībnieku. Sarīkojums notika groziņu vakara veidā ar pašapdāvināšanos, un to vadīja Inta Purva. Priekšnesumu daļā teātŗa dalībnieki iepriecināja gan ar jautriem, gan nopietniem priekšnesumiem.

● Sv. Andreja draudzes jauniešu grupas Ziemsvētku eglīte notika 27. decembrī, pulcinot ap 50 jauniešu . Sarīkojumu ar svētbrīdi un uzrunu ievadīja māc. A. Čops, bet priekšnesumu daļā Sandra Indzere lasīja Kristus leģendu un Anita Kalniņa deklamēja vairākus dzejoļus. Ziemsvētku vecītis (Andris Leja), izdalot dāvanas, katram saņēmējam vēl „atprasīja" pa priekšnesumam. Jauniešu vecāki bija klājuši mielasta galdu, nobeigumā bija dejas un rotaļas.

● CBC radioraidītājs sagatavojis īpašu raidījumu seriju, kuŗā sniegs Kanadā dzīvojošo autoru dzejoļus, kas nav rakstīti angļu vai franču valodā. Šos dzejoļus angļu tulkojumā pārraidīs 1., 8. un 15. februārī plkst. 10.03 vakarā, bet nav noteikti zināms, vai tos skandēs arī oriģinālvalodā. Šim raidījumam DV teātŗa Kanadā vadītāja Inta Purva jau pērnajā gadā skaņu lentē ierunāja latviešu dzejoļus — Ingrīdas Vīksnas „Gold Dust" un „Now" pašas autores tulkojumā un Veltas Tomas „Nocturne" Džona Rīva (Reeves) tulkojumā. Tie CBC programmā būs dzirdami 15. februārī kopā ar ungāru, igauņu, žīdu, italiešu, kroātu un poļu autoru dzejoļiem.

● Pēc ceļojuma pa Eiropas valstīm, izlidojot no Frankfurtes, 28. decembra vakarā Toronto ieradās laikraksta „Austrālijas Latvietis" izdevējs un redaktors Emīls Dēliņš ar dzīvesbiedri. Viņš ASV jau bija viesojies 1961. gadā, bet Toronto iegriezās pirmo reizi. Tādēļ jānožēlo, ka viņš šai nozīmīgajā latviešu centrā uzturējās tikai vienu dienu. 29. decembra rītā E. Dēliņš Royal York viesnīcā tikās ar mūsu laikraksta redaktoru A. Vinčelu un dzīvesbiedri, informējoties par Toronto latviešu kolonijas dzīvi un darbu, kā arī pārrunājot mūsu svešuma dzīves aktuālos jautājumus, nacionālpolitiskā darba problēmas un abu laikrakstu ciešāku sadarbību. Lai iepazītos ar pašu latviešu celto baznīcu, E. Dēliņš pēc tam apmeklēja dievkalpojumu Sv. Jāņa baznīcā, bet pēcpusdienā apciemoja archibīskapu A. Lūsi. Nākošajā dienā Melburnas ciemiņš izlidoja uz ASV, lai pēc iegriešanās Ņujorkā un Vašingtonā dotos atceļā uz Austrāliju.

● Lilijas Gleškes vadītā Detroitas DV apvienības tautisko uzvedumu ansambļa (tas papildināts ar Indianapoles, Toronto u. c. pilsētu dalībniekiem) viesizrāde Toronto notiks 11. janvārī plkst. 7.30. vakarā Itona auditorijā, sniedzot Lilijas Gleškes sakārtoto un iestudēto tautisko dziesmu spēli „Atvadības". Ieejas kartes, kuŗu cenas ir 3.—, 3.50 un 4 dol. (skolēniem līdz 16 g. puscena), iegādājamas vienīgi Itona auditorijā.

● LNAK valdes priekšsēdim J. Niedram, kā jau ziņots, 21. decembrī piepildījās 60 mūža gadi, bet plašākas svinības sēru dēļ izpalika, jo īsi pirms tam bija mirusi viņa sievas māte Anna Ratniece. LNAK valdes priekšsēdi dzimšanas dienā tomēr apmeklēja vairāki apsveicēji — organizāciju pārstāvji un tuvākie draugi. Archibīskaps A. Lūsis jubilāram pasniedza savu grāmatu „Redziet, kāds cilvēks, kāds Dievs"; ar grāmatu viņu sveica arī LPB Kanadas kopas pr-ce B. Senkēviča, bet LNAK valdes locekļi ar priekšsēža pirmo vietnieku T. Kronbergu savam apsveikumam kā velti bija pievienojuši rokas pulksteni. Tagad jubilāra godināšanu savos svētkos rīko viņa korporācija Lacuania — 25. janvārī plkst. 6.30 Latviešu namā.

● Pianists Arturs Ozoliņš 11. janvārī koncertēs Maseja hallē, kopā ar simfonisko orķestri atskaņojot Rachmaņinova 3. klavierkoncertu.

● Studenšu korporāciju kopa 18. janvārī plkst. 8 vakarā Royal Curling kluba zālē rīko tējas vakaru ar deju. Daļa ienākumu atlikuma paredzēta Minsteres latviešu ģimnazijai Vācijā.

● Latviešu kaŗa veterānu strēlnieku biedrības Kanadā rīkotais Ziemsvētku kauju atceres sarīkojums notiks 10. janvārī plkst. 8 vakarā DV namā. Svētbrīdi vadīs un piemiņas runu teiks biedrības pr-ks F. Freibergs.

● TLB inženieŗu un techniķu kopas gada sapulce notiks 17. janvārī plkst. 8 vakarā DV namā. Darba kārtā bez ziņojumiem un citiem jautājumiem arī jaunu amatpersonu vēlēšanas. Kopa piešķīrusi 50 dol. Kingstonas universitātes matēmatikas studentam Pēterim Muktam braucienam uz Divreizdivi nometni.

● Pēc pārciestas smadzeņu triekas Sv. Miķeļa slimnīcā pamazām atveseļojas kādreizējais Kanadas DV zemes valdes priekšsēdis un DV organizācijas līdzdibinātājs Pēteris Balodis.

● DV Toronto nodaļas valdes sēdē 29. decembrī, kuŗu vadīja priekšsēža vietnieks A. Lucs, vanadžu kopas pr-ce R. Zamlovska un aprūpes daļas vadītājs V. Cinis ziņoja par slimnieku apmeklēšanu slimnīcās un dzīvesvietās Ziemsvētkos. Nav piemirsti arī vientuļie vecie ļaudis. Viņus, rūpējoties par nepieciešamo palīdzību, vanadžu kopas un aprūpes daļas darbinieki apciemos arī turpmāk. Valde atvēlēja izdevumus palīdzības saiņu nosūtīšanai kādam grūtībās nonākušam tautietim dzimtenē. Kultūras daļas vadītājs O. Zvirgzdgrauds ziņoja par 18. janvārī paredzēto DV nama atklāšanas 1 gada atceres sarīkojumu, kuŗā pēc oficiālās daļas spēlēs igauņu deju kapella Arro, bet ar jautriem priekšnesumiem uzstāsies Toronto Lācīši V. Ādlera vadībā.

Toronto latviešu kreditsabiedrība
Latvian (Toronto) Credit Union Limited
491 College St., Toronto 4, Ont.
Telef. 924-2775
maksā
5% par noguldījumiem
Kreditsabiedrība izdara visas parastās banku operācijas, izsniedz aizdevumus, pieņem maksājumus par telefonu, elektrības, gāzes un ūdens lēsēm, izdara naudas pārvedumus un izsniedz ceļotāju čekus.
REIZĒ AR NAUDAS NOGULDĪŠANU VAI AIZDEVUMU IZSNIEGŠANU KREDITSABIEDRĪBA IZDARA DZĪVĪBAS APDROŠINĀŠANU LĪDZ $2000.00 vai $5000.00.
Birojs atvērts darbdienās no pl. 12 — 8 vakarā,
sestdienās no pl. 9 — 1 dienā.

PATEICĪBA
draugiem un visiem citiem, kas sveikuši mani šinī svētku laikā. Slimības dēļ nevarēdams sveicināt draugus un man laba vēlētājus personīgi, novēlu visiem panākumus un Dieva palīgu 1969. gadā.
Jāzeps Grodnis,
R. R. 1, Moffatt, Ont.

Pulkvedis - c

DAUGAVAS VANAGU ORGANIZĀCI

Šāgada 7. janvārī pulkvedim Vilim Janumam, vienam no ievērojamākajiem un sekmīgākajiem latviešu kaŗavīru vadītājiem otra pasaules kaŗa laikā, piepildās 75 mūža gadi. Ja latviešu sabiedrībā, it sevišķi Rietumvācijā, runā par Pulkvedi, neminot vārda, tad parasti ir domāts V. Janums, kas liecina par gavilnieka iecienītību un popularitāti.

Vilis Janums dzimis 1894. gada 7. janvārī Bauskas apriņķa Codes pagasta Ilziņkrogā kā otrs dēls pieciem bērniem svētītā mūrnieku amata meistara Hermaņa Januma ģimenē. Vēlāk viņa vecāki pagastā iepirka zemi un izveidoja Mālnieku mājas, kur mazais Vilis pavadīja bērnību, sākdams savas skolas un darba gaitas. Pirmā pasaules kaŗa laikā V. Janumu iesauca armijā un nosūtīja uz Oranienbaumas kaŗaskolu, pēc kuŗas beigšanas jauno leitnantu ieskaitīja 4. Vidzemes strēlnieku pulkā. Ugunskristības viņš saņēma Rīgas pievārtē.

Krievu armijai sabrūkot, V. Janums 1919. gada 1. jūnijā brīvprātīgi pievienojās plkv. Baloža brigādes 2. Cēsu bataljonam, no kuŗa vēlāk izveidojās 2. Ventspils kājnieku pulks. Tā sastāvā viņš kā ložmetēju rotas komandieris piedalījās Latgales atbrīvošanas cīņās Jubilārs palika pulka sastāvā līdz komandēšanai uz Čechoslovakijas kaŗa akadēmiju, pēc kuŗas beigšanas viņu 1930. gadā paaugstināja pulkvežleitnanta pakāpē un pārskaitīja uz armijas stāba operatīvo daļu. Sākot ar 1934. gadu, viņš darbojās par kājnieku taktikas lektoru Latvijas augstākajā kaŗaskolā, speciāli nododoties atkāpšanās un izlaušanās (no ielenkuma) kauju studijām. 1939. gadā V. Janumu paaugstināja par pulkvedi un iecēla par Kurzemes divīzijas štāba priekšnieku.

Reizē ar Latvijas neatkarības saulrietu beidzās arī V. Januma gaitas Latvijas armijā: 1940. gada rudenī pēc Latvijas armijas likvidēšanas viņu no dienesta atvaļināja. Lai paglābtos no boļševiku vajāšanas, viņš 1941. gada sākumā devās uz Vāciju, kur grūtos apstākļos vadīja savas pirmās trimdas gaitas bēgļu nometnēs, bet 1942. gada janvārī jau atgriezās Latvijā un strādāja iekšlietu ģenerāldirekcijā.

Formējot Latviešu leģionu, viņu 1943. gada 7. aprīlī aicināja par 33. kājnieku pulka komandieri. Tā formēšanu V. Janums uzsāka jūnijā Vaiņodē, sevišķu vērību veltījot kaŗavīru apmācībai un audzināšanai, bet reizē arī kā tēvam rūpējoties par saviem padotajiem. Vēl pilnībā neapmācīts un neapgādāts, pulks jau decembŗa sākumā saņēma pavēli doties uz fronti. Sokolje, Podorje, Polistas purvi, Veļikajas upe, Bardovas rajons austrumos no Opočkas un Pomerānijas klajumi ir vietas, kuŗas saistītas ar pulka kaujas darbību un slavu. Visas kaŗa darbības laikā viņa

Gani svētajā naktī — aina no Ņujorkas dra

TO ZIŅAS

torijā, sniedzot Lilijas Gleškes sakārtoto un iestudēto tautisko dziesmu spēli „Atvadības". Ieejas kartes, kuŗu cenas ir 3.—, 3.50 un 4 dol. (skolēniem līdz 16 g. puscena), iegādājamas vienīgi Itona auditorijā.

● LNAK valdes priekšsēdim J. Niedram, kā jau ziņots, 21. decembrī piepildījās 60 mūža gadi, bet plašākas svinības sēru dēļ izpalika, jo īsi pirms tam bija mirusi viņa sievas māte Anna Ratniece. LNAK valdes priekšsēdi dzimšanas dienā tomēr apmeklēja vairāki apsveicēji — organizāciju pārstāvji un tuvākie draugi. Archibīskaps A. Lūsis jubilāram pasniedza savu grāmatu „Redziet, kāds cilvēks, kāds Dievs"; ar grāmatu viņu sveica arī LPB Kanadas kopas pr-ce B. Senkēviča, bet LNAK valdes locekļi ar priekšsēža pirmo vietnieku T. Kronbergu savam apsveikumam kā velti bija pievienojuši rokas pulksteni. Tagad jubilāra godināšanu savos svētkos rīko viņa korporācija Lacuania — 25. janvārī plkst. 6.30 Latviešu namā.

● Pianists Arturs Ozoliņš 11. janvārī koncertēs Maseja hallē, kopā ar simfonisko orķestri atskaņojot Rachmaņinova 3. klavierkoncertu.

● Studenšu korporāciju kopa 18. janvārī plkst. 8 vakarā Royal Curling kluba zālē rīko tējas vakaru ar deju. Daļa ienākumu atlikuma paredzēta Minsteres latviešu ģimnazijai Vācijā.

● Latviešu kaŗa veterānu strēlnieku biedrības Kanadā rīkotais Ziemsvētku kauju atceres sarīkojums notiks 10. janvārī plkst. 8 vakarā DV namā. Svētbrīdi vadīs un piemiņas runu teiks biedrības pr-ks F. Freibergs.

● TLB inženieŗu un techniķu kopas gada sapulce notiks 17. janvārī plkst. 8 vakarā DV namā. Darba kārtā bez ziņojumiem un citiem jautājumiem arī jaunu amatpersonu vēlēšanas. Kopa piešķīrusi 50 dol. Kingstonas universitātes matēmatikas studentam Pēterim Muktam braucienam uz Divreizdivi nometni.

● Pēc pārciestas smadzeņu triekas Sv. Miķeļa slimnīcā pamazām atveseļojas kādreizējais Kanadas DV zemes valdes priekšsēdis un DV organizācijas līdzdibinātājs Pēteris Balodis.

● DV Toronto nodaļas valdes sēdē 29. decembrī, kuŗu vadīja priekšsēža vietnieks A. Lucs, vanadžu kopas pr-ce R. Zamlovska un aprūpes daļas vadītājs V. Cinis ziņoja par slimnieku apmeklēšanu slimnīcās un dzīvesvietās Ziemsvētkos. Nav piemirsti arī vientuļie vecie ļaudis. Viņus, rūpējoties par nepieciešamo palīdzību, vanadžu kopas un aprūpes daļas darbinieki apciemos arī turpmāk. Valde atvēlēja izdevumus palīdzības saiņu nosūtīšanai kādam grūtībās nonākušam tautietim dzimtenē. Kultūras daļas vadītājs O. Zvirgzdgrauds ziņoja par 18. janvārī paredzēto DV nama atklāšanas 1 gada atceres sarīkojumu, kuŗā pēc oficiālās daļas spēlēs igauņu deju kapella Arro, bet ar jautriem priekšnesumiem uzstāsies Toronto Lācīši V. Ādlera vadībā.

Toronto latviešu kreditsabiedrība
Latvian (Toronto) Credit Union Limited
491 College St., Toronto 4, Ont.
Telef. 924-2775
maksā
5% par noguldījumiem
Kreditsabiedrība izdara visas parastās banku operācijas, izsniedz aizdevumus, pieņem maksājumus par telefonu, elektrības, gāzes un ūdens lēsēm, izdara naudas pārvedumus un izsniedz ceļotāju čekus.
REIZĒ AR NAUDAS NOGULDĪŠANU VAI AIZDEVUMU IZSNIEGŠANU KREDITSABIEDRĪBA IZDARA DZĪVĪBAS APDROŠINĀŠANU LĪDZ $2000.00 vai $5000.00.
Birojs atvērts darbdienās no pl. 12 — 8 vakarā, sestdienās no pl. 9 — 1 dienā.

...m, kas sveikuši mani šinī ...ēļ nevarēdams sveicināt ...lētājus personīgi, novēlu ...eva palīgu 1969. gadā.
Jāzeps Grodnis,
R. R. 1, Moffatt, Ont.

Pulkvedis - cīņas turpinātājs

DAUGAVAS VANAGU ORGANIZĀCIJAS PRIEKŠNIEKAM VILIM JANUMAM 75 GADI

Šāgada 7. janvārī pulkvedim Vilim Janumam, vienam no ievērojamākajiem un sekmīgākajiem latviešu kaŗavīru vadītājiem otra pasaules kaŗa laikā, piepildās 75 mūža gadi. Ja latviešu sabiedrībā, it sevišķi Rietumvācijā, runā par Pulkvedi, neminot vārda, tad parasti ir domāts V. Janums, kas liecina par gavilnieka iecienītību un popularitāti.

Vilis Janums dzimis 1894. gada 7. janvārī Bauskas apriņķa Codes pagasta Ilziņkrogā kā otrs dēls pieciem bērniem svētītā mūrnieku amata meistara Hermaņa Januma ģimenē. Vēlāk viņa vecāki pagastā iepirka zemi un izveidoja Mālnieku mājas, kur mazais Vilis pavadīja bērnību, sākdams savas skolas un darba gaitas. Pirmā pasaules kaŗa laikā V. Janumu iesauca armijā un nosūtīja uz Oranienbaumas kaŗaskolu, pēc kuŗas beigšanas jauno leitnantu ieskaitīja 4. Vidzemes strēlnieku pulkā. Ugunskristības viņš saņēma Rīgas pievārtē.

Krievu armijai sabrūkot, V. Janums 1919. gada 1. jūnijā brīvprātīgi pievienojās plkv. Baloža brigādes 2. Cēsu bataljonam, no kuŗa vēlāk izveidojās 2. Ventspils kājnieku pulks. Tā sastāvā viņš kā ložmetēju rotas komandieris piedalījās Latgales atbrīvošanas cīņās. Jubilārs palika pulka sastāvā līdz komandēšanai uz Čechoslovakijas kaŗa akadēmiju, pēc kuŗas beigšanas viņu 1930. gadā paaugstināja pulkvežleitnanta pakāpē un pārskaitīja uz armijas štāba operātīvo daļu. Sākot ar 1934. gadu, viņš darbojās par kājnieku taktikas lektoru Latvijas augstākajā kaŗaskolā, speciāli nododoties atkāpšanās un izlaušanās (no ielenkuma) kauju studijām. 1939. gadā V. Janumu paaugstināja par pulkvedi un iecēla par Kurzemes divīzijas štāba priekšnieku.

Reizē ar Latvijas neatkarības saulrietu beidzās arī V. Januma gaitas Latvijas armijā: 1940. gada rudenī pēc Latvijas armijas likvidēšanas viņu no dienesta atvaļināja. Lai paglābtos no boļševiku vajāšanas, viņš 1941. gada sākumā devās uz Vāciju, kur grūtos apstākļos vadīja savas pirmās trimdas gaitas bēgļu nometnēs, bet 1942. gada janvārī jau atgriezās Latvijā un strādāja iekšlietu ģenerāldirekcijā.

Formējot Latviešu leģionu, viņu 1943. gada 7. aprīlī aicināja par 33. kājnieku pulka komandieri. Tā formēšanu V. Janums uzsāka jūnijā Vaiņodē, sevišķu vērību veltījot kaŗavīru apmācībai un audzināšanai, bet reizē arī kā tēvam rūpējoties par saviem padotajiem. Vēl pilnībā neapmācīts un neapgādāts, pulks jau decembra sākumā saņēma pavēli doties uz fronti. Sokolje, Podorje, Polistas purvi, Veļikajas upe, Bardovas rajons austrumos no Opočkas un Pomerānijas klajumi ir vietas, kuŗas saistītas ar pulka kaujas darbību un slavu. Visas kaŗa darbības laikā viņa pulks atradies 10 ielenkumos, no kuŗiem pulkvedis savus kaŗavīrus prata izvest. 1945. gada aprīļa beigās viņu ar kaujas grupu no 15. divīzijas pulkiem nosūtīja uz Berlīnes telpu, bet arī šai sarežģītajā situācijā V. Janums atrada izeju un pēc 5 dienu bīstama pārgājiena 27. aprīlī pārveda savu pulku pie amerikāņiem.

Visā savā kaŗavīra dzīvē plkv. Vilis Janums bijis ļoti vienkāršs un pieticīgs. Viņš nekad nav prasījis sev lielākas ērtības vai labumus, kādi nav bijuši pieejami arī viņa vīriem. Šī vienkāršība, rūpes par padotajiem, dalīšanās ar tiem priekos un bēdās, kā arī spēja lietišķi apsvērt apstākļus un aukstasinīgi pieņemt lēmumus ir īpašības, kuŗas viņam palīdzējušas rast kontaktu ar katru kaŗavīru. V. Janums arī patiešām ir vienīgais no visiem otra pasaules kaŗa pulka komandieŗiem, kas savu pulku izvadījis no pirmās līdz pēdējai dienai, izņemot, saprotams, īsos pārtraukumus ievainojumu dziedēšanas laikā. Viņš atradis laiku likt lietā savu iespaidu uz cilvēku, atradis laiku savus vīrus audzināt un saliedēt vienībā. Nav māksla sūdzēties un kapitulēt dzīves grūtību vai pretinieka priekšā kaujas laukā, bet ir gan māksla šīs grūtības vīrišķīgi panest, cenšoties izmantot dotos apstākļus savā labā un uzspiest pretiniekam savu gribu. Plkv. V. Janums šai ziņā ar savu piemēru visiem bijis labākais skolotājs. Tieši šai faktā arī meklējami viņa kaŗavīru uzticības pamati gan kauju laukos, gan ikdienā un sabiedriskajā dzīvē.

Izbeidzoties cīņām kauju laukos, plkv. V. Januma rosme neapsika, bet visu laiku nepārtraukti kalpojusi Latvijas neatkarības atjaunošanas centieniem. Viņa sirds galvenokārt piederējusi kopā ar domu biedriem veidotajai Daugavas Vanagu organizācijai. Viņš ir tās vadītājs kopš dibināšanas Cēdelgemā. Organizācijai vēlāk sazarojoties un izveidojoties arī citās latviešu trimdinieku izvēlētajās apmešanās zemēs, plkv. V. Janumu ievēlēja par DV centrālās valdes priekšsēdi — visas organizācijas priekšnieku. Kad 1952. gadā šo DV centrālo valdi radīja un V. Janumu ievēlēja par tās priekšsēdi, toreizējais vicepriekšsēdis V. Reimanis viņu apsveica un novēlēja panākumus darbā, uz ko Pulkvedis atbildēja: „Kamēr es kā ievēlēts DV priekšnieks stāvēšu šīs organizācijas priekšgalā, vadību es nevienam citam nenodošu, vienalga, ar kādiem saukļiem tas nāktu. Es vadību nodošu tikai tam vīram, kuŗu DV ievēlēs manā vietā." Paldies Pulkvedim par šī solījuma godīgu pildīšanu!

Bez DV organizācijas otra V. Januma sirdslieta ir Minsteres latviešu ģimnazija. Nav noliedzams, ka tās radīšanā un izveidošanā lielākie nopelni piekrīt šim sirmajam kaŗavīram. Aktīvi un ilggadēji viņš darbojies arī Latviešu centrālajā komitejā Vācijā, daudzus gadus būdams tās priekšsēdis, Latviešu centrālajā padomē Vācijā, Latvijas atjaunošanas komitejas Eiropas centrā, Brīvās pasaules latviešu apvienībā un citos iestādījumos, kur kaldina plānus Latvijas brīvības atgūšanai. Arī no aktīvās armijas demobilizēts, viņš cīņu enerģiski turpina.

Jubilejas dienā vēlam Pulkvedim labu veselību un možu garu, tautas druvā strādājot!

Jānis Cīrulis

Pulkvedis Vilis Janums pateicas tautiešiem par suminājumiem DV organizācijas 20 gadu jubilejas salidojumā 1966. gadā Čikagā. Foto: D. Tomsons

108 dalībnieku ziemas Divreizdivi nometnē

PROF. P. LEJIŅA REFERĀTS, NOMETNI ATKLĀJOT

„Divreizdivi ir viens no nozīmīgākajiem pasākumiem, kuŗu latvieši ASV veikuši. Savākt vienkop vairāk nekā 100 jaunu latviešu nolūkā mācīties par Latviju un dzīvot kopā vienu nedēļu, stiprinoties latvietībā, ir pats ideālākais veids, kā veicināt un izplatīt latviskās kultūras kopšanu!" sacīja Amerikas latviešu apvienības valdes priekšsēdis prof. P. Lejiņš 28. decembrī Mičigenas Skaidrā ezera nometnē, uzrunādams Divreizdivi dalībniekus un vadītājus. Prof. P. Lejiņa priekšlasījums bija paredzēts ciklā „Personības un idejas", un tam uzmanīgi sekoja 150 klausītāju.

ALAs priekšsēdis rosināja klausītājus domāt par šādām idejām: latviešu emigrantu svēto misiju, asimilāciju, par sakariem ar latviešiem aiz dzelzs aizkara, komūnistu ideoloģiju un vispēdīgi par nihilismu un hipijiem.

Pēc prof. P. Lejiņa domām, mums būtu par katru cenu jāpalīdz latviešu tautai atbrīvoties, jo tautieši dzimtenē pašreizējā situācijā var maz šai ziņā darīt (viņš ievadot savus politiskos iesniegumus, minot „because they cannot plead their own cause). Asimilācija ASV apstākļos nav bīstams faktors, jo iecietība pret etniskajām grupām ir liela. („Varbūt latviešu lietas mani kavējušas profesionāli laika ziņā, bet mani darbā nav traucējis tas fakts, ka esmu ALAs priekšsēdis!")

Sakarus ar Latviju runātājs apzīmēja par sāpīgu problēmu, kuŗa akūta gan jauniem, gan veciem. Vecā paaudze savā laikā atstājusi Latviju, protestējot pret iznīcināto brīvību. Pēc gadiem rodas ilgas kaut tikai reizi vēl redzēt dzimteni. Pēc prof. Lejiņa domām, vecākā paaudze varētu apciemot Latviju svarīgu personīgu iemeslu dēļ, jo komūnistu režīms mainījies un kļuvis it kā iecietīgāks. Toties nebūtu pareizi, ja tie paši, kas atstājuši Latviju protesta dēļ, tagad dotos turp pavadīt atvaļinājumu. Aneksija nav likvidēta, kaŗaspēks nav atvilkts, viss, pret ko sākotnējais protests bijis vērsts, tāpat vēl ir šodien. Ja kāds tomēr to dara, tāds uzskata vai nu savu protestu par lētu, vai arī to atsauc.

Ar jaunatni lieta ir citāda. „Ja esat uzauguši citā zemē un gribat redzēt Latviju, nedomāju, ka to iztulkotu par kaut ko negātīvu," sacīja runātājs. Tomēr nebūtu labi, ja šādi braucieni pieņemtu masu apmērus. Komūnisma vēlēšanās sagrābt savā varā visu pasauli joprojām pastāv. Braucēji varētu nokļūt nepatīkamā situācijā, ja valsts, kuŗu tie apmeklē, nonāktu kaŗa stāvoklī ar ASV.

Komūnisms ASV apstākļos nekad nav bijis pievilcīga ideoloģija. Taču pēdējā laikā daudz diskutē par nacionālkomūnismu. Vai nacionālkomūnisms iespējams? Vai tas palīdz tautai saglabāt nacionālo identitāti? Čechi mēģināja apvienot nacionālismu un komūnismu un izraisīja apspiešanu no Maskavas puses. Nacionālkomūnisma problēmai jāpieiet ārkārtīgi uzmanīgi, jo katrs atbalsts nacionālkomūnismam ir atbalsts komūnismam, — secināja runātājs.

Dažās latviešu aprindās novērotā vieglāka pieeja komūnismam — tas ir nihilistisks, hipijisks uzskats, raksturīgs ar noslēgšanos. Līdzīgas kustības — nihilisms, anarchisms, kuŗas bija vērstas pret organizēto sabiedrību, bija pazīstamas jau agrāk, piemēram, Krievijā pagājušajā gadsimtā. Tās pašas no sevis iznīka. „Ārējās parādības nav svarīgas. Gaŗi mati un bārda paši par sevi nav nekas ļauns," sacīja prof. P. Lejiņš. „Man pašam ģimenes albumā ir tēva un vectēva attēli ar daudz gaŗākām bārdām nekā amerikāņu hipijiem. Taču kaut kāda sasaistīšanās ar amerikāņu nihilisma metodēm un censānās pēc latviskās kultūras paturēšanas ir divas ļoti atšķirīgas lietas. Hipijisms ir zaudējis spēks katrai nopietnai problēmai."

Runas ievadījumā ALAs priekšsēdis pasniedza Divreizdivi vadītājam Dr. Ģirtam Kaugaram čeku par 1200 dol. puduŗu un semināru atbalstam. No šīs summas 1000 dol. ir Kultūras fonda atbalsts, bet 200 dol. ALAs izglītības biroja atzinība par jauno skolotāju sagatavošanu.

Par spīti piesnigušajiem un apledojušajiem ceļiem, Skaidrā ezera nometnē bija sabraukuši 108 dalībnieki — 39 zēni un 69 meitenes. 40 dalībnieku bija ieradušies no Kanadas, 68 no ASV. No Kanadas „lauvas tiesa" ir torontieši (30), seko Londona (6), Hamiltona (2), bet no Kičeneras un Otavas pa vienam. No ASV 16 pavalstīm visvairāk devusi Mičigena (16), seko Ohio (9) u.c. Lielais vairums dalībnieku (84) nometnē ir pirmo reizi. Četri tikai 16 gadu veci, un tie uzņemti ar īpašu atļauju, jo minimālais vecums ir 17. Dažiem 25, 28 un vienam pat 32 gadi. Caurmēra vecums mazliet pārsniedz 19 gadu.

Vislielākais šogad ir tautiskā mantojuma puduris (20), vēstures pudurim 19, bet valodas un literātūras pudurim 18 dalībnieku. Politiskajā seminārā 12, mūzikas seminārā — 11, valodas seminārā — 10, skolotāju seminārā — 8, latvju rakstu seminārā — 6, bet literātūras seminārā tikai 4 dalībnieki.

Divreizdivi nometni slēdza 4. janvārī, un tajā pavadītās nedēļas laikā izstrādāja arī darba plānu nākošajam Divreizdivi, kas notiks Oregonā pie Portlandes šāgada vasarā.

A. Zaļinskis

KLIVLENDA

● Apvienotās draudzes gadskārtējā koncertā 15. decembrī piedalījās draudzes koris, mecosoprāns Valija Melliņa, tenors Ivars Gaide, bass Valdis Ūsis un instrumentālais ansamblis — Elizabete Kampe (čells), Pēteris Briedis (vijole), Viktors Millers (vijole) un Vilnis Cieminš (ērģeles). Koncerts iesākās ar kopīgu dziesmu „Jūs ticīgie nāciet un gavilējat priekā"; ievadīja Dr. V. Cieminš ar ērģeļu improvizāciju par Ziemsvētku temu, bet programmā bija Bukstehudes, Bacha, Sensānsa, Nilles, Ā. Ābeles, E. Baštika, Rēgera, Pergolīsi, T. Ķeniņa u. c. darbi, bet nobeigumā īsa lūgšana un kopdziesma „Klusa nakts, svēta nakts".

● DV apvienības 21. decembrī rīkotajā eglītes vakarā svētbrīdi vadīja māc. K. Briedis, pēc tam bija labi sagatavoti bērnu priekšnesumi. Ziemsvētku vecītis dalīja bagātīgi dāvanas gan mazajiem, gan arī lielajiem. Nobeigumā kuplais apmeklētāju pulks pakavējās pie vanadžu klātajiem galdiem.

● Ziemsvētku vakarā latviešu draudzēs notika svētvakara dievkalpojumi. Apvienotajā draudzē māc. I. Gaide vadīja divus vakara dievkalpojumus. Pirmo kuplināja dziedone A. Vaivode un svētdienas skolas koris Z. Tēraudes vadībā, bet otrā dziedāja V. Melliņas vadītais draudzes koris. Par spīti sliktajam laikam un gripas epidēmijai, abi vakara dievkalpojumi bija samērā labi apmeklēti. Ziemsvētku dienas dievkalpojumu kuplināja Dr. V. Cieminš ar ērģeļu priekšnesumiem.

Gani svētajā naktī — aina no Ņujorkas draudzes Bronksas skolas uzveduma eglītes sarīkojumā. Foto. G. Lucāns

SEKMĪGS SĀKUMS

ŅUJORKAS LATVIEŠU „BANKAS" PIRMAIS GADS

Pirms nepilna gada pie Ņujorkas latviešu ev.-lut. draudzes nodibinātās kreditsabiedrības (galvenais sēdeklis Salas baznīcā) pirmais darbības gads bijis sekmīgs, varbūt pat daudz sekmīgāks nekā dibinātāji cerējuši. Noguldījumu kopsumma jau pārsniedz 50.000 dol., pie kam lielākais noguldījums ir 7000 dol., bet krietni daudz bijis mazāku noguldītāju, kopskaitā 120.

Par Ņujorkas latviešu „bankas" darbību kreditkomisijas priekšsēdis F. Krečko mūsu laikraksta pārstāvim izteicās:

„Pirmajā gadā esam izsnieguši aizdevumos ap 40.000 dol. ar mazākiem procentiem nekā amerikāņu bankas. Bet — lai varētu aizņemties, jābūt kreditsabiedrības biedram. Daudzi to aizmirsuši: tikai tad, kad vajadzīga nauda, atceras, ka nav biedrs. Tas aizdevuma saņemšanu aizkavē, taču steigas gadījumā arī šī formālitāte nokārtojama vienā dienā. Iestāšanās maksa ir 5,25 dol. Kreditsabiedrība atvērta 24 stundas 7 dienas nedēļā, tā kā naudu vajadzības gadījumā var dabūt katrā laikā, tikai piezvanot attiecīgajiem darbiniekiem. Aizņēmuma lielums var būt līdz 5000 dol. uz 5 gadiem. Parasti aizņemas mazākas summas dzīvokļa iekārtas iegādei, māju labošanai, Eiropas ceļojumam vai automašīnas pirkšanai. Biedra nāves gadījumā aizdevumu svītro. Bez tam pastāv arī dzīvības apdrošinājums, kuŗa lielums atkarīgs no naudas noguldītāja vecuma. Regulārās pieņemšanas stundas ir sestdienu rītos Salā, bet ceturtdienu vakaros draudzes namā Bruklinā."

Šī saruna notika vidusskolēnu eglītes vakarā Jonkeros. Tajā noklausījies, kāds cits „salinieks" aizrādīja, ka viņš aizņēmumu no latviešu „bankas" saņēmis uz daudz izdevīgākiem noteikumiem nekā amerikāņu bankas varējušas piedāvāt. Jaunas automašīnas iegādei viņš aizņēmies 2000 dol. uz 2 gadiem, par ko latviešu „bankai" jāmaksā 88 dol. mēnesī, bet visizdevīgākais amerikāņu piedāvājums bijis 92 dol. mēnesī. Divu gadu laikā, aizņemoties latviešu kreditsabiedrībā, viņš varot ietaupīt gandrīz 100 dol.

Uzsākot otru darbības gadu, Ņujorkas latviešu „bankas" darbinieki cer, ka tas būs vēl sekmīgāks, rodoties jauniem naudas noguldītājiem un arī aizņēmēju skaitam palielinoties. Bet — vajadzīgs laiks, lai latvieši pie pašu „bankas" pierastu un saprastu, kādas priekšrocības saviem biedriem tā var dot.

—be

SAVIENOTAJĀS VALSTĪS

ŅUJORKA

● Latviešu pamatskolu eglīšu sarīkojumi notika 22. decembrī, bet Nuarkas skolai dienu agrāk. Nuarkā pēc māc. R. Zariņa vadīta svētbrīža skolēni deklamēja, nodziedāja 5 dziesmas un izrādīja J. Širmaņa pasakas „Jānīša Vecā gada vakars" drāmatizējumu. Salā svētrunu teica māc. O. Gulbis, bet evaņģeliju skolēnu runas koris. Priekšnesumu daļā skolēni rādīja „dzīvo eglīti" un sniedza Plūdoņa dzejoļa „Pie Ziemsvētku vecīša" drāmatizējumu, kā arī uzvedumu par to, kā top maize. Bērnu dārza un pirmskolas audzēkņi iepriecināja ar tautas deju. Jonkeros pēc skolēnu koŗa nodziedātām 3 Ziemsvētku dziesmām sekoja svētku evaņģelija drāmatizējums, piedaloties visiem audzēkņiem. Bruklinā izrādīja I. Vīksniņas ludziņu „Ziemsvētku vakarā", kuŗā rūķi gatavo svētku dāvanas, bet no Latvijas ierodas divas meitenītes, kuŗas mēģina spodrināt Betlemes zvaigzni. Ziemsvētku vecītis bez citām dāvanām dalīja arī saldumus. Sākot ar trīsgadniekiem, visiem bērniem bija jāskaita pantiņi. Priekšnesumos bija vēl trīs deklamācijas un 3 „klavieŗu gabali". Džamaikā skolēni sniedza uzvedumu „Kukaiņu sporta sacīkstes". — Visās 5 skolās ieradās Ziemsvētku vecītis, bagātīgi dalot dāvanas, bet nobeigumā bija azaids un tautas dejas ar rotaļām. Bruklinā izlozēja fotoaparātu, kristalla trauku un skaņu plati, bet Jonkeros mākslinieces Krūmiņas dāvināto gleznu laimēja kāda viešņa no Vācijas. Visu skolu sarīkojumu kopīgais apmeklētāju skaits bija ap 800.

● Ņujorkas latviešu skolu kopīgajā eglītes sarīkojumā Manhatenā 15. decembrī pēc garīga akta Ņuarkas skolas audzēkņi nodziedāja „Tur no debess tāles" un „Šai svētā naktī", bet programmas tālākajā daļā nodejoja 5 tautas dejas. Bruklinas skolas auzēkņi sniedza uzvedumu „Ziemsvētku vakarā", bet Džamaikas skola „Kukaiņu sporta sacensību". Nobeigumā visu skolu audzēkņi nodziedāja divas Ziemsvētku dziesmas. Priekšnesumos šogad nepiedalījās Salas un Jonkeru skolas audzēkņi. Ieradās arī Ziemsvētku vecītis, bērniem izdalot dāvanas.

● Latvijas dibināšanas 50 gadu atceres gadījumā Ņujorkas latviešu ev.-lut. draudzes Ziemeļu novada dāmu komiteja ziedojusi 500 dol. palīdzības saiņu nosūtīšanai trūcīgiem tautiešiem okupētajā Latvijā. Atv. kapt. J. Jumiķis dāvinājis Ņujorkas draudzei Latvijas 1934. gada ministru kabinetu fotoattēlos — oriģinālmontāžu ar logatu un iestiklojumu.

Aina no uzveduma „Klusa nakts, svēta nakts" Ņujorkas latviešu ev.-lut. draudzes Bronksas skolas Ziemsvētku eglītes sarīkojumā. Foto. G. Lucāns

TOWN & COUNTRY
REAL ESTATE LTD.
V. PALMA PĀRSTĀVIS
377 Glengarry Ave., Toronto 12, tel. 782-7246

NEMAKSĀJIET VELTI ĪRI. IZMANTOJIET MŪSU IZDEVĪGO KREDITĒŠANOS UN MAZĀS IEMAKSAS. IEPĒRCIET PAŠI SAVUS ĪPAŠUMUS!

Danforth — Broadview: 2-stāvu 7 istabu dubultķieģeļu māja, ūdens eļļas apkure, garāža. Cena $29.900.

Danforth — Logan: Atsevišķa 7 istabu māja, 2 virtuves, 2 vannas istabas, īpašuma, privāts iebraucamais. iespējas. Cena $28.500. Iemaksa $3.900.

O'Connor — Greenwood: Atsevišķs 5 istabu dubultķieģeļu bungalovs. 2 vannas istabas. Privāts iebraucamais ceļš. Cena $26.500.

UZTICAMIEM MĀJU PIRCĒJIEM PALĪDZAM IZTRŪKSTOŠO VAI VISU NAUDU IEMAKSAI SAGĀDĀT BEZ GALVINIEKIEM UZ 6 GADIEM UZ VISIZDEVĪGĀKIEM NOTEIKUMIEM. ZVANIET MUMS NESAISTOŠAI INFORMĀCIJAI. MĀJAS LIELĀ IZVĒLĒ VISĀ PILSĒTĀ.

Kačiri nevainības malokā

FILMPRODUCENTS LEO OZOLS STĀSTA PAR SAVĀM GAITĀM DŽUNGĻOS (1)

Garš ir džungļu ceļš, bet vēl garākas kļūst dienas, to izcērtot. Melnajās indiāņu rokās, kurās saule iededzinājusi visas dzīves netīrumus, spoži zib notrīto mačetu (rīks, kuru lieto cirvja un izkapts vietā; pazīstams visā Dienvidamerikā kā darba rīks) asmeņi, kas kā turku zobeni nošvīkst gaisā, pirms atver ceļu liānu biezoknī. Sutīgajā pusdienas tveicē džungļu biezoknī nav ne vēsmiņas, dzirdama tikai nokaltušo lapu čabēšana zem indiāņu nesēju kailajām kājām. Pat putni, liekas, karstumā noguruši un paslēpušies mitrākajā ēnā.

Agrā rītā atstājām Santa Elenas katoļu misiju — pēdējo apdzīvoto vietu Venecuēlas pierobežas mūža mežā. Tagad jau esam iecirtuši ceļu Brazilijas neskartajā Amacoņijā. Mēs minam auglīgu zemi, kuru neviens neapstrādā; krustojam straujas upes, kuru ūdeņos indiāņi slaistīgi zvejo ūsainos samus. Šī ir neskarta zeme — paradīze, kurā atgriežamies pēc neveiksmīgās aizliegtā ābola ēšanas. Še godā nevainīgas meitenes, kuras, ieslēgtas nedēļām ilgi malokā (indiāņu māja, kuras sienas un jumts darināts no palmu lapām, bet dažos gadījumos sienas no māla; vienas durvis, nav pat logu; apdzīvo vairākas ģimenes), pārdomā bērnības priekus un priekšā stāvošo laulības laimi, kas atļaus dzemdēt bērnus, kuri apmirs džungļu mitrajā pustumsā, un gādāt par vīru, kurš, pēc indiāņu tradicijās, varēs savu dzīvi aizvadīt, slinki zvejodams un atpūtas brīžos iedzerdams no kokosrieksta čaulas trauka pa rūgtenusaldai lāsei sievas sagatavotā kačirī (no dažādām saknēm vārīts, sarkanas krāsas biezs dzēriens, kas pēc vairāku dienu rūgšanas gūst alkohola garšu un saturu; to dzer visi Dienvidamerikas indiāņi). Indiāņu vīri vēl joprojām dzīvo paradīzē. Sievas viņus apgādā un apkopj, rūpējas par ģimeni un nosargā no visiem ļaunumiem. Tās ir spēcīgas sievas. Kupli noaugušas, viņas liekas kā radītas stāties pretim džungļiem un dzīves skarbumiem.

Mēs esam salīguši astoņus indiāņus par mūsu mantu nesējiem un reizē arī ceļvežiem. Sākumā viņi atteicās nākt līdz bez savām sievām. Mēs sievas savukārt nevēlējāmies grūtajā ceļā, jo domājām, ka viņas tikai apgrūtinās ekspedīciju. Vēlāk tomēr izrādījās, ka apgrūtinātāji ir tieši vīri. Viņi nāca savām sievām līdz: kaut bijām salīguši par nesējiem vīrus, smagās nastas savos plecos krāva sievas, bet vīri tikai vēlīgi noskatījās... Tā mūsu nesēji bija sievas. Vīri tikai nāca līdz, lai mājās nepaliktu bez ēšanas un kopējām.

Astoņas indiānietes nes mūsu kameras, filmas, pārtiku un teltis. Astoņi indiāņi nes 8 guļamtīklus, kuŗus vakaros iekaŗ kokos un silda savas dienā nogurušās sievas dzestrajā tropu naktī.

Džungļi mainās ar klajām savanām. Mūsu nesēju vīri bez žēlastības dedzina džungļus un sauso zāli, lai atvieglinātu ceļa pavēršanu un reizē dotu dūmu signālus tuvākajam indiāņu ciematam par mūsu tuvošanos. Ir dienas, kad ar spēcīga vēja palīdzību pāris stundu laikā izdeg 10 kvadrātkilometru platība. Ejot pa siltajiem pelniem, mūsu bisēm ir daudz darba: uguns izbiedētie zvēri arvien biežāk nostājas mūsu ieroču priekšā.

Vakariņas pie nometnes ugunskura ir jautras. Kamēr indiānietes gatavo dienas medījumus, mēs atceramies iepriekšējo dienu maltītes, kad ēdām ceptu pērtiķi, tīģeŗa zupu vai notiesājām veselu krokodila asti, klāt piekozdami jaunas palmas mīksto un sulīgo serdi. Kad ugunskurs sāk dzist un mēs lienam savās teltīs, indiāņi dodas uz tuvāko upi ķert vēžus rīta brokastīm.

Kādu dienu kā tālu lokomotīves svilpienu dzirdam cauri džungļiem skanam virsaiša Šaililiko ragu. Tuvojamies ciematam, kurā indiāņi dūmu signālus saskatījuši jau sen un tagad gatavojas dzīrēm, lai pienācīgi uzņemtu baltos iekļīdeņus. Pats virsaitis ar pagājušā gadsimta bisi plecā nāk mums pretim. Ar šo bisi jau sen vairs nevar šaut, bet tā joprojām ir virsaiša amata un varas simbols. Šaililiko jaunības dienās bijis spēcīgs un drošs, tagad kļuvis par džungļu filozofu, kam patīk runāt angliski, jo jaunās dienās strādājis Britu Gujanā kādās zelta raktuvēs, kur iemācījies tos piecpadsmit angļu vārdus, kuŗus viņš tagad nepārtraukti atkārto. Tur viņš arī kristīts katoļu ticībā. Vēl tagad vecais virsaitis labprāt atceras Dievmāti, viņam arī patīk nest krustu, tomēr pāri šai dievībai viņam stāv džungļu varas un noslēpumainie gari, kuŗus viņš pielūdz gaišajās naktīs, kad pilns mēness spoguļojas upes rāmajā ūdenī. Šaililiko zināšanas par ārpasaules ticībām arī ir iemesls nepārtrauktam kaŗa stāvoklim starp Makiritāres un Piaroas ciematu indiāņiem. Tie izvairās apciemot viens otru, ceļā nesasvei-cinās, Makiritares indiāņi neprec Piaroas meitenes.

Gadsimtu mijā daži holandiešu misionāri nokristījuši Makiritares indiāņus luterticībā. Pēc tam indiāņi savus misionārus gan padzina, bet ticība palika. Tagad Makiritares indiāņi nedzer kačirī un netur vairāk par vienu sievu, bet pats „trakākais" — paši vīri strādā, kamēr sievas tikai dzemdē bērnus un gatavo ēdienu! Virsaitim Šaililiko tas liekas smieklīgi. Kā gan var dzīvot saticībā ar džungļiem, tik ļoti pieturoties pie svešām mācībām un ticībām? Un kā gan var apmierināties ar tikai vienu sievu? Tad taču nav vērts dzīvot! Bez tam — nav taču iespējams vadīt labu dzīvi, ja ir tikai viena sieva, kas strādā! Un kā ar vecumdienām, ja nav pietiekami mazbērnu, kas apgādā ciltstēvu? Viena sieva taču nedod vairāk par duci bērnu, no kuŗiem džungļu apstākļos tik un tā puse apmirst.

Virsaitim Šaililiko ir ļoti skaidra un reāla filozofija, un viņš to nemaina arī naktī, kad svētki beigušies un visi guļ savās malokās. Viņš klusi skrāpē mūsu telts jumtu un jautā pēc kabatas baterijas. Tad mums jāiet viņam līdz. Ciemata malā, banānkoku birzītē ieslēpusies, atrodas neliela maloka. Tās durvis aizsietas ar liānām. Trīcošām rokām Šaililiko tās atraisa, un mēs spuldzītes dzeltenīgajā gaismā malokas dibenā redzam četras jaunas indiānietes — kailas, kādas viņas nākušas pasaulē — bez mazākās kautrēšanās raugāmies mums pretim. Liekas, šī nav pirmā reize, kad virsaitis viņas apciemo naktī, kad visi pārējie gul saldā miegā.

„Šīs ir neskartās jaunavas. Viņas raudzē pašas savu kačirī. Tas domāts kāzām, bet, lai nepārrūgtu, es šad tad meiteņes apciemoju un palūkojos, vai kačirī nav pārskābis. Kad tas būs norūdzis labs un spēcīgs, tad meklēsim jaunavām vīrus," mierīgi paskaidro Šaililiko, kamēr viņa skatieni lēnām un baudkāri pārslīd meiteņu kailajiem augumiem.

Pēc veca indiāņu likuma, neviens gan nedrīkst redzēt šīs jaunavas, kamēr rūgst auglības kačirī, bet vecais virsaitis ar satira smaidu mums paskaidro, ka par pāris paciņām cigarešu un, varbūt, vienu jaunu mačeti viņš mums atļautu pārnakšņot meiteņu malokā. Mēs mēģinām norādīt, ka tās taču ir jaunavas, kuŗām kāzu naktī neskartām jāstājas jauno vīru priekšā. Ko gan tie teiks, ja jaunavas vairs nebūs nekādas jaunavas? Tomēr virsaitim Šaililiko arī šādas lietas viegli nokārtojamas: vainu vienmēr var uzvelt kādam no džungļu ļaunajiem gariem, kas nakts tumsā ciemojies pie nevainīgajām līgavām. Jā, ko gan lai mēs sakām? Dīvains un zinīgs ir šis virsaitis Šaililiko, kas pielūdz dievmāti Mariju, dara blēdības kopā ar ļaunajiem džungļu gariem un tikai pasmejas par savu pavalstnieku māņticību.

Nākošajā rītā indiāņi atkal gatavojas dzīrēm. Rāmajā Rue-Merū upes līcī viņi, koka mizas laiviņās stāvēdami, ar bultām medī lielos samus. Šīs medības tomēr ir vairāk izprieca nekā zveja. Šādā veidā necik daudz zivju nevar sazvejot, bet mērķī šaušana uz kustīgajiem samiem upes dzelmē ir labs treniņš, ar kuŗu indiāņi radinās jau no mazatnes. Īsta zvejošana notiek mazliet zemāk, kur upe šaurāka. Še indiāņi ielējuši ūdenī barbasko (no barbasko liānām un saknēm izspiesta sula, kuŗu, sajauktu ar indīgo jukas sulu, lieto ūdens saindēšanai) un tikai nogaida, kamēr simti zivju, baltos vēderus pret sauli pacēlušas, uzpeld virspusē. Bērni tās savāc pītajos grozos un nes uz ciematu.

No meža atgriežas jaunieši ar nomedītiem pērtiķiem, meža cūkām un džungļu tītariem. No medījumu iebaudīšanas un kačirī nogaršošanas visi kļūst jautrāki, un dzīres sākas pašas no sevis. Bez runām un atklāšanām. Tās sāk plūst tāpat kā upes ūdens, un neviens nespēj pateikt, kad tās īsti sākas. Kokosrieksta čaulas, pilnas ar sarkano kačirī, staigā no rokas rokā, no mutes pie mutes. Pievakarē sākas dejas un dziesmas. Visapkārt valda jautrība. Liekas, ka kačiri norūdzis pietiekami, jo neviens nesūdzas par brūvējumu.

Dzeram arī mēs un slavējam brūvētājus. Virsaitis Šaililiko mūs atkal pasauc pie malas un piedāvā šņaucienu nopo (kaltētas un vēlāk pulverī saberztas nopo koka sēklas un saknes, kuŗas ar bambuka caurulītes palīdzību iešņauc degunā; efekts līdzīgs heroīnam). Tas mūs uzjautrināšot. Un vecais piemiedz acis.

Svētki kļūst ar katru brīdi jautrāki un skaļāki. Kačirī un nopo dzen asinis galvā. Jau pieteicas pirmie precinieki jaunavām, kuŗas vēl joprojām ieslēgtas malokā. Šaililiko — noreibis un vēlīgs — paziņo, ka nu meitenes var izvest no malokas un nodot uz visu nakti preciniekiem izmēģināšanai. Rīt precinieki varēšot izlemt, vai grib tās precēt, vai ne.

Dzīres turpinās četras dienas. Mēs dzeram, filmējam un pamazām sākam apskaust indiāņus, viņu brīvību, v... bezpienākuma dzīvi. Dzīŗu kar tumā jaunajiem līgavaiņiem pieteicas palīgi, četrām jaunavām piebiedrojas citas indiānietes — ne vairs tik jaunas, nedz neprecētas. Bet — kas šādās

Filmu producents Leo G. Ozols ar indiānietēm Piaroas ciematā, Amaconas upes tuvumā. Šo indiāņu dzīvi viņš iecerējis rādīt īpašā filmā, to sagatavojot latviešu publikai.

dzīrēs skatās un pētī līgavas? Virsaitis taču teicis, ka izšķirties par precēšanu vai ne varēs pēc dzīrēm. Ne jaunieši, ne arī vecie indiāņi nav kautrīgi. Turpat svētku ugunskura priekšā tie tielējas ap meičām. Mūs civilizācijas važas tomēr nepamet arī džungļos. Mēs tikai dzeram kačirī un noraugāmies notiekošajā. Filmēšanai ir par tumšu.

Virsaitis joprojām mēģina mūs pierunāt dūšīgāk piedalīties šajos svētkos, kuŗi pamazām sāk izvērsties orģijā. Viņš iešņauc pa saujai nopo, noskalo muti ar kačirī un uzmeklē kādu jaunavu. Pēc tam atkal uzdzer kačirī un mēģina stāstīt savus piedzīvojumus angļu zelta raktuvēs. Bet nevienam nav laika klausīties. Virsaitis Šaililiko iztur visas četras dienas un naktis negulējis, kaut arī ar katru brīdi kļūst bālāks un gausāks.

Piektās dienas rītā, kad viss kačirī izdzerts un nopo nošņaukts, indiāņi izklīst pa savām malokām. Ilgi glabātās līgavas beidzot ir izprecinātas. Viņas vairs neiet atpakaļ uz savu jaunavu maloku, bet dodas mežā ievākt augļus un saknes, kamēr to jaunie vīri atpūšas.

Ikdienas ritms atkal apņem džungļus un indiāņus. Sievas dodas darbā. Tāpat negulējušas. Vīri atpūšas, lai tad atkal sāktu brūvēt kačirī. Un kad tas būs norūdzis, jaunas dzīres atkal skanēs cauri mitrajiem džungļiem un pāri klusajai upei. Varbūt viltīgais virsaitis Šaililiko atkal būs sagādājis jaunas līgavas, kuŗas jaunavu malokā raudzēs kāzu kačirī.

Mūsu astoņas indiānietes ar smagajām nastām uz muguras un saviem vīriem ar guļamtīkliem aizmugurē lēnām atkal iesoļo džungļos. Šī būs gaŗa diena. Bet pēc vienas nakts laba miega indiāņi atkal sāks dedzināt džungļus un savanas. Gaisā celsies dūmi, un nākošajā indiāņu ciematā virsaitis atkal zinās, ka tuvojas ļaudis. Mirs sami un pērtiķi, rūgs kačirī, nopo saknes berzīs pulverī. Būs atkal dzīres, kuŗās mēs noraudzīsimies no malas, pafilmēsim un nolādēsim paši savu kultūru, civilizāciju un morāli, jo mums atkal pietrūks dūšas aizmirst, ka Ādams un Ieva reiz izdzīti no paradīzes. Viņu dēļ mēs nevaram atgriezties šajā paradīzē, kur valda savādais virsaitis Šaililiko ar savu ragu, sarūsējušo bisi un auglības svētkiem.

Leo G. Ozols

Leo G. Ozola asistents un Dienvidamerikas džungļu speciālists Pako Ortega iestāda filmu kameru, lai uzņemtu scēnas filmai, kuru 11. decembrī pārraidīja Kanadas CBC televīzijas tīkls. Foto: L. Ozols

IZREDZES UN ŠAUBAS

(Pārnesums no 2. lpp.)

domju režīms būs paralizēts, reizē ar to garantējot nemierniekiem zināmas izredzes uz panākumiem.

Tā nav zīlēšana kafijas biezumos, bet ar aukstu prātu izdarīta apstākļu un tautu psīcholoģijas analize. Šī analize nedrīkstētu paiet gaŗām arī mūsu uzmanībai. Nevis demobilizēties. Neviens mums nevar dot demobilizēšanās pavēli, kā vienīgi tauta dzimtenē. Bet tā vēlas, lai paturam arī svešumā savas nacionālās tradicijas, savus tikumus un nacionālos simbolus. Katra dzīvība ir jāieraksta neaizstājamo sarakstos, lai tai brīdī, kad iestāsies pārmaiņas, latviešu tauta pati varētu piepildīt savu territoriju ar dzīvu valodu un dzīvo dvašu. Matu skaldīšana un ienaidnieku meklēšana savā sabiedrībā un citu tautu vidū ir tikai pakalpošana režīmam, kurš verdzina mūsu tautu.

Kļavas lapa sarkanbaltsarkanajā karogā, lai kādi attaisnojumi tai sameklējami un lai cik labi tā domāta, nav un nekad nebūs mūsu nacionālās vienības stiprināšanas, bet gan vājināšanas parādība. Pieņemot citu tautu nacionālos simbolus, mēs pieņemam tos ne vien ārēji, bet tie ar laiku sāk atbalsoties mūsu domās un izpausties darbos. Šī atziņa nav šovinisma diktēta, tai pamatā nav nekādi savtīgi apsvērumi pret tautu, kuŗas simbols ir kļavas lapa, bet vienkārša patiesības atzīšana, ka nacionālos simbolus nevar un nedrīkst aizkart, neievainojot pašu tautas kodolu, tās dzīvības intereses.

Pēteris Aigars

Sarīkojumu kalendārs

TORONTO

11. janvārī — plkst. 7.30 Ītona auditorijā „Atvadības" — tautiska dziesmu spēle. L. Gleškas vadībā.

17. janvārī — pl. 8 vak. DV namā TLB inž. un techniķu kopas gada sapulce.

18. janvārī — pl. 7.30 vakarā DV nama atklāšanas atceres sarīkojums.

18. janvārī — pl. 7.30 vakarā Latviešu namā TLMM kluba „Zaķu balle".

19. janvārī — pl. 4 pēcp. Tālivalža Ķīkaukas referāts „Reālisms tagadējā literātūrā un mākslā", papildināts ar krāsu filmām. LPB Kanadas kopas sarīkojums Latviešu namā.

25. janvārī — pl. 7 vak. vīru koŗa Viesturs gadskārtējais koncerts.

26. janvārī — pl. 5 p.p. TLTA — SĢ Draudzīgā aicinājuma atcere. Akts un K. Binkas lugas „Jaunaudze" pirmizrāde H. Miķelsona režijā.

8. februārī — plkst. 7 vak. Sv. Andreja baznīcas sarīk. zālē Gaujas gaidu un Rīgas skautu vienību gadasvētki.

8. februārī — DV Toronto nod. tradicionālā masku balle DV namā.

9. februārī — plkst. 4.30 pēcp. „baltais" literārais sarīkojums ar autoru piedalīšanos. LPB Kanadas kopas sarīkojums Latviešu namā.

21. februārī — plkst. 8 vak. Mākslinieku vienības Latvis slēgts karnevāls „Joka pēc" Kolumbus zālē — 36 Linden St., Toronto.

22. februārī — plkst. 7 vakarā DV namā kārtējais „Ventiņu vakars' ar jautru un nopietnu programmu.

8. martā — Čikagas Piecīšu kabarets King Edward Sheraton, Crystal Ballroom telpā plkst. 7 vakarā.

9. martā — Čikagas Piecīšu koncerts Latviešu namā.

DV APGĀDA IZDEVUMI

Ed. Tūters	Pēdas sniegā, dzeja	$3.50
T. Dangavs	Strandējušo sala, proza	$8.20
A. Rubulis	Latvian Literature, latv. proza angļu valodā	$7.00
A. Lūsis	Redziet, kāds cilvēks, kāds Dievs	$3.25
T. Krūka	Silaines mežs runā, st. bērniem	$2.80
„	Tu debesis turi savās rokās	$3.50
P. Aigars	Atkusnis sākās oktobrī, rom.	$3.90
Johans H. Vigmans	Viens no miljoniem	$4.00

Pieprasiet DV Grāmatnīcā
491 College Street, Toronto 4, Ont., Canada.

Laikrakstam LATVIJA AMERIKĀ
491 College Street, Toronto 4, Ont.,
Lūdzu sūtiet man laikrakstu LATVIJA AMERIKĀ
līdz .... uz .... mēnešiem uz šādu adresi:
Mr. Mrs. Miss ....
Adrese: ....
....
Pievienoju Money Orderi, čeku vai skaidrā naudā $............
.... abonementa uzsākšanai/pagarināšanai. (Nevajadzīgo svītrot)
Paraksts ....
Abonēšanas maksa $2.00 par 1 mēn., $5.50 par 3 mēn., $10.00 par 6 mēn., $18.00 par gadu.

PIEDĀVĀJAM AUGSTĀKĀS KVALITĀTES AUTOMAŠĪNAS
CHEVROLET CHEVELLE
CAMARO
OLDSMOBILE CHEVY II
1969. GADA JAUNIE MODEĻI
ROBERTSON MOTORS
1515 DANFORTH AVE., TORONTO
Sazinieties ar mūsu firmas latviešu pārstāvi
Hans PLAUDE
Tel. HO 6-1131

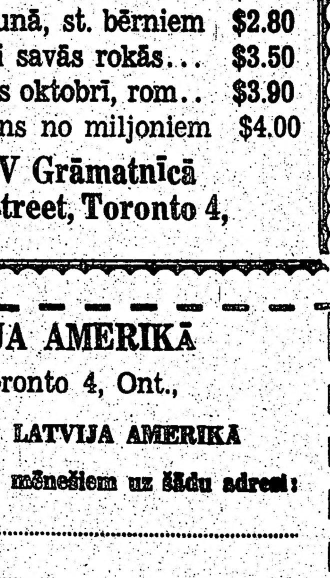

IEGĀDĀJIETIES LATVIEŠU KAŖAVĪRAM VELTĪTĀS SKAŅU PLATES!

Daugavas Vanagu Grāmatnīca, 491 College St., Toronto 4, Ont., Canada.

DV Nr. 3
LATVIEŠU KAŖAVĪRU DZIESMAS
Stereo $5.50
Mono $5.00

Saturs: Junda, Daugavas Vanagu dziesma. Dziesmā ietilpināta pulkveža K. Lobes runa. Daugav' abas malas. Vīru zvērests. Par zemi, ko mīlam. Latvijas ev.-lut. baznīcas archibīskapa A. Lūša runa. Lielā junda.
Sardzes maršs. Sardzes priekšnieka komandas pie Brīvības pieminekļa. Apsveikšanas maršs. Svēts mantojums. Rīga dimd. Ardievu, Saulcerīte. Kam tu zviedzi, kumeliņ. Pa to ceļu, kas gar ciemiem. Es karāi aiziedama.

DV Nr. 2
Stereo $5.50
Mono $5.00

Saturā: Mirdzot šķēpiem. Jau saule riet. Balta roze. Kad pār austrumiem. Mana dzimtene Kurzeme. Kur Gauja plūst. Pumpiņrasā.
15. Divīzijas dziesma. Es vēlos mājās pārnākt. Tur Cēdelgemā draugs. Balta roze nozied. Vedēj. Virši zili, virši sārti. Aizgāja latvietis. Komanda un Jundas signāls.

DV Nr. 1
Stereo $5.50

Saturs: Paliec sveiks, mans mazais draugs. Dzimtenes meitenes dziesma. Kad šķiroties no tēva mājām. Man dzīvē laimes nav. Tumba rasā. Ikkatru sestdienas vakaru.
Saule uzlec mirdzēdama. Paliec sveika, baltā bērzu birze. Zilais lakatiņš. Augstienē pie Madonas. Klip klap. Kad ar uzvaru šo kauju.
Diriģents I. Sakss, solisti — P. Geistauts, Malga Dežardēna (soprāns), DV vīru ansamblis un E. Slaucītāja pūtēju orķestris — dir. E. Slaucītājs.

Apgādā DAUGAVAS VANAGS iznākusi
Johana H. Vigmana

VIENS NO MILJONIEM

Tulkojis Alfrēds Vinčels
Vāku darinājis Alfreds Jaunzems

J. H. Vigmans ir VIENS NO MILJONIEM, kas pavadījis 3650 dienu KRIEVIJĀ un SIBIRIJĀ . . . beidzamā pasaules kaŗa laikā viņš, būdams holandietis, krievus uzskatīja par saviem draugiem . . . Ko viņš savā naivumā pārdzīvojis SIBIRIJĀ, lasiet šai atmiņu grāmatā, kuŗā viņš brīdina brīvo pasauli miljonu vergu vārdā . . .

Grāmatai 216 lapas puses. Glīta apdare. Cena $4.00.

DAUGAVAS VANAGU GRĀMATNĪCAI,
491 College St., Toronto 4, Ont. Canada
Lūdzu piesūtiet „Viens no miljoniem" .... eks.
Samaksai pievienoju $..................
Vārds un uzvārds ....
Adrese: ....
Datums. .... Paraksts:

A. GUGĀNS
ZELTKALIS
AG ROTAS
Latviskas rotas bagātīgā krājumā sudrabā un zeltā.
Darbnīcā — 25 Moccasin Trail, Don Mills, Ont., tel. 444-4033

ZIGFRIDS ART POTTERY
ZIGFRIDS JURŠEVSKIS
KERAMIKAS DARBNĪCA - SALONS
1425A BLOOR ST., W., TORONTO. TEL. LE 6-8183
Vienu bloku uz austrumiem no Dundas West pazemja pieturas
Piedāvā LATVISKU, MODERNU KERAMIKU un citus LIETIŠĶAS MĀKSLAS IZSTRĀDĀJUMUS.
Turpat dabūjami BILŽU LOGATI.

Mūsu mīļais filistrs
Kārlis Egevics
Konkordijas Imantija dibinātājs
miris 1968. g. 6. decembrī Mineapolē

Mīļā piemiņā paturēs
KONKORDIJA ZELMENIS

Dieva mierā aizgājis mūsu mīļais vīrs, tēvs un draugs,
bij. „Turības" veikalvedis
Kārlis Lāčgalvis
dzimis 1893. g. 8. jūlijā Galgauskas pag.,
miris 1968. g. 19. decembrī Montreālā.
Pārpelnots 1968. g. 23. decembrī Montreālā.

Pacel mani augstumos savos
No šīs zemes, kur tumsība mīt,
Zvaigžņu dārzos mūžīgos Tavos
Gars lai drīkstētu vainagus vīt.

Pēc viņa sēro
SIEVA, DĒLS
UN MEITA AR BĒRNIEM RĪGĀ UN
J. ASARIS AR ĢIMENI MONTREĀLĀ

Kanadas DAUGAVAS VANAGU nams
125 Broadview Ave., Toronto 8, tel. 465-5225
Piedāvā banketzāli sarīkojumiem, iesvētībām, kristībām, dzimšanas dienu jubilejām par jaunām cenām.
Pieprasiet telefoniski 465-5225

„Jautrais Ods"
JŪS GAIDA CIEMOS
Silts ēdiens ar dzērieniem. Atvērts no pirmdienas līdz ceturtdienai no plkst. 4 — 12 naktī. Piektdienās un sestdienās atvērts no plkst. 12 dienā.
Uz redzēšanos JAUTRAJĀ ODĀ!

PATEICĪBA

Izsaku sirsnīgu pateicību māc. A. Voitkus kungam, Dr. J. Mauriņa kungam, Trīsvienības ev.-lut. draudzes dāmu komitejai un valdei, latviešu skolai un visiem cienītājiem un draugiem, kuŗi pielikuši pūles

KĀRĻA LĀČGALVJA

gaŗajā slimošanas laikā, un par bagātīgajām ziedu veltēm viņu izvadot.

Jūlijs Asaris
ar piederīgiem Montreālā

AUSTRA ŠMITS
DĀMU FRIZIERSALONS
737 Bloor St., W., pie Grace, Toronto. LE 5-6792

Mūsu mīļais
PROF. DR. RER. FOR. Ernests Roze
dzimis 1895. g. 31. dec. Zentenē,
miris 1968. g. 20. dec. Čikagā.

Dziļās sērās
SIEVA, MEITAS UN DĒLI UN SVAINE AR ĢIMENĒM ASV,
BRĀĻI UN MĀSĪCA AR ĢIMENĒM LATVIJĀ.

NOTĀRS
OSKARS PERRO
pieņem klientus katrā laikā iepriekš pieteicoties pa tālr.
LE 5-5555, Toronto

LAIKRAKSTA
LATVIJA
AMERIKĀ
atsevišķi numuri dabūjami Toronto latviešu veikalos

Vai esat nokārtojuši abonementu?

DĀVANU SAIŅI
uz Baltijas valstīm, Ukrainu un Padomju Savienību.
Mēs nosūtām pārtikas saiņus līdz 33 mārciņām.
Lūdzu pieprasiet mūsu katalogu.

Mēs arī pārsūtām jūsu pakotos saiņus līdz 17½ mārc netto. Šie sainīši ir pilnīgi apdrošināti.
Mūsu veikalā ir daudzas un dažādas mantas piemērotas sainīšiem.

Ārpus Toronto dzīvojošie klienti, sūtiet savus pasūtinājumus un sainīšus ar ekspresu vai pastu mums tālākai nosūtīšanai. Samaksu nokārtosiet vēlāk pēc mūsu paziņojuma saņemšanas.
Lietuviešu uzņēmums.

BALTIC EXPORTING CO.
480 Roncesvalles Avenue, Toronto 3, Ont.
Tel. 531-3098

Estd. 1874
Turner & Porter
APBEDĪŠANAS BIROJS
Roncesvalles Chapel
436 Roncesvalles Ave.
LE 3-7954
Yorke Chapel
2357 Boor St. W.
Parkošana abās bēŗu mājās

PĀRSŪTĀM
naudu uz LATVIJU
US $10.- pret 9 jauniem rubļiem. Sūtīšanas izdevumi $3.50 līdz $35.-, pārējām summām 10%. Saņemšana 14—21 dienu laikā. Sūtījumi apdrošināti.
DV SAIŅU NODAĻA,
491 College St., Toronto 4, Ont.

LATVIEŠU NAMS
īrē telpas
sarīkojumiem un viesībām.
Birojs atvērts katru dienu no pl. 11—1 p.p. un 6—8 vak., sestd. no pl. 11—1 p.p. un 4—6 vak.
Uz vēlēšanos nama dāmu komiteja rīko godību galdus.
TELEFONS 922-2931
491 COLLEGE ST. TORONTO.

Cik maksā labs padoms?
Īstā brīdī — nesamaksājams un citās reizēs tas pasarga no „dārgas maksāšanas" nezināšanas vai vieglprātīgas taupības dēļ. Lietpratīgs padoms, vairāk nekā 17 gadu pieredzes asināts, bezmaksas nāk līdzi un vienmēr pavada katru apdrošināšanas darījumu, ko Jūsu labā nokārtojis

VALD. BEBRIS
apdrošināšanas speciālists
759 — 0266

KAS? KUR? KO? TORONTO

789-1511
Alfred Stikuts Realtor
Diplomēts Kanadas Realtoru Institūta biedrs
A. STIKUTS, FRI.
2389 Dufferin St. 789-3949

BROADVIEW DELIKATEŠU veikals
105 DANFORTH AVE. (pie Broadview).
Tel.: HO 5-9905. AUSMA MIĶELSONS.

Ādolfa Kristapsona gaļas un desu veikals - darbnīca HO 6-5152
1095 QUEEN ST. E.

Pavasara delikatešu veikals un konditoreja LE 1-7353
361 RONCESVALLES AVE. Īpašnieks ST. CUKULS

KRĀSU UN MELNBALTĀS FILMAS
■ attīstīšana ■ palielinājumi ■ dublikāti ■ citi darbi ■ izcilus kvalitāte ■ atlaide ■
BENJAMIŅA FILMU LABORATORIJA
247 Richmond St. E., Toronto 2, Ont.
Tel. 363—6496

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOME LTD.
TELEPHONE 924-1408 • 467 SHERBOURNE STREET, TORONTO 5 ONTARIO
RŪPĪGA UN SMALKJŪTĪGA
APBEDĪŠANAS CEREMONIJU
IZKĀRTOŠANA

VALUDE
LATVISKAS ROTAS
DIMANTI — PULKSTEŅI
Zeltkales
Aldonas ĶIVLENIEKS
VEIKALĀ UN DARBNĪCĀ 964½ Bloor St. W. Toronto 4 Ont., tālr. 533-2837.

A. EGLĪTIS — TV RENTAL
17" — $ 8.- mēnesī
21" — $ 9.- mēnesī
23" — $10.- mēnesī
161A Roncesvalles Ave., Toronto, tel. LE78-1401

Pasūtiniet sev un saviem draugiem žurnālu
DAUGAVAS VANAGU MĒNEŠRAKSTS
Šis izdevums veltīts LATVIJAS brīvībai un labākai nākotnei un ir Daugavas Vanagu centrālās valdes izdevums.
Atbildīgais redaktors — VILIS HAZNERS
Redaktori: RAIMONDS ČAKS, RITA GĀLE un TONIJA KRŪKA.
DVM iznāk regulāri sešas reizes gadā ar plašu literāro daļu, idejiska un politiska satura rakstiem un apcerēm, ievērojamu darbinieku atmiņām, DV dzīves informāciju, vanadžu, sporta un humora nodaļām.
Abonēšanas maksa vienam gadam: Amerikas kontinentā $5.50, uz ārzemēm, ja maksā dolāros, $3.60. Atsevišķu numuru cena $1.00.

PASŪTINĀJUMI ADRESĒJAMI —
Apgāds DAUGAVAS VANAGS — 491 College Street, Toronto 4, Ont. Canada.

PASĪ SAVUS ĪPAŠUMUS!
...wood: Atsevišķs 5 istabu dubult... 2 vannas istabas. Privāts iebrau... $26.500.
...INIEKIEM UZ 6 GADIEM UZ ... LIELĀ IZVĒLĒ VISĀ PILSĒTĀ.

Sarīkojumu kalendārs
TORONTO

11. janvārī — plkst. 7.30 Itona auditorijā „Atvadības" — tautiska dziesmu spēle. L. Gleškes vadībā.
17. janvārī — pl. 8 vak. DV namā TLB inž. un techniķu kopas gada sapulce.
18. janvārī — pl. 7.30 vakarā DV nama atklāšanas atceres sarīkojums.
18. janvārī — pl. 7.30 vakarā Latviešu namā TLMM kluba „Zaķu balle".
19. janvārī — pl. 4 pēcp. Tālivalža Ķikaukas referāts „Reālisms tagadējā literātūrā un mākslā", papildināts ar krāsu filmām. LPB Kanadas kopas sarīkojums Latviešu namā.
25. janvārī — pl. 7 vak. vīru koŗa Viesturs gadskārtējais koncerts.
26. janvārī — pl. 5 p.p. TLTA — SG Draudzīgā aicinājuma atcere. Akts un K. Binkas lugas „Jaunaudze" pirmizrāde H. Miķelsona režijā.
8. februārī — plkst. 7 vak. Sv. Andreja baznīcas sarīk. zālē Gaujas gaidu un Rīgas skautu vienību gadasvētki.
8. februārī — DV Toronto nod. tradicionālā masku balle DV namā.
9. februārī — plkst. 4.30 pēcp. „baltais" literārais sarīkojums ar autoru piedalīšanos. LPB Kanadas kopas sarīkojums Latviešu namā.
21. februārī — plkst. 8 vak. Mākslinieku vienības Latvis slēgts karnevāls „Joka pēc" Kolumbus zālē — 36 Linden St., Toronto.
22. februārī — plkst. 7 vakarā DV namā kārtējais „Ventiņu vakars' ar jautru un nopietnu programmu.
8. martā — Čikagas Piecīšu kabarets King Edward Sheraton, Crystal Ballroom telpā plkst. 7 vakarā.
9. martā — Čikagas Piecīšu koncerts Latviešu namā.

UNO MANKIN REALTOR
Member Toronto Real Estate Board
Ont. Association of Real Estate Boards.

KONST. KĀRKLIŅŠ
392 Danforth Ave., Toronto 6
Birojā HO 1-1114, mājās 691-3873

Highpark — Quebec: 2 stāvu atsevišķa 8 istabu dubultķieģeļu māja, 2 ultramodernas virtuves, divas 4-daļīgas vannas istabas, ūdens - eļļas apkure. Īpašums ļoti labā stāvoklī. Iemaksa $10.000.

Danforth — Broadview: 5 istabu atsevišķa dubultķieģeļu māja, moderna virtuve, vannas istaba, iebraucamais ceļš un garāža. Iemaksa $2.800.

Eglinton Warden: 5 istabu atsevišķs dubultķieģeļu bungalows, eļļas apkure, moderna Holivudas stila virtuve, vannas istaba, izbūvēta atpūtas telpa pagrabā. Privāts iebraucamais ceļš un garāža. Iemaksa $5000.

MĒS SAGĀDĀJAM NAUDU MĀJAS IEMAKSAI, PIRMO UN OTRO HIPOTĒKU BEZ ATLĪDZĪBAS

Dzīve uz pulvera mucas

(Pārcesums no 1. lpp.)

mos šodien ir iespējamāks nekā vakar," vēl nesen paskaidroja Izraēlas aizsardzības ministrs Moše Dajāns. Viņa tuvs draugs, rakstnieks Efraims Kišons, preses pārstāvjiem savukārt izteicies: „Dajānam jauns karš ir pašam par sevi saprotama lieta, pat nenovēršama. Mēs visi dzīvojam ar šiem draudiem, bet mēs nebaidāmies. Mēs nešaubāmies, ka atkal uzvarēsim."

Kas izraēliešiem dod šo pašpalāvību? Vai tās ir atmiņas par pēdējo — tik ātro un triumfālo uzvaru? Vai tā ir paļaušanās uz jauniem un labākiem ieročiem?

Visapkārt Izraēlai atrodas pusmiljons apbruņotu arabu, 10 divīziju pie Suecas kanāla vien. Viņi ir šaušanas gatavībā. Un viņu rīcībā ir ap 2000 lidmašīnu un vairāk nekā 2000 tanku. Klāt nāk vēl automātiski vadāmie ieroči, 13 zemūdeņu, 6 iznīcinātāji, 18 raķešu laivu, 44 ātrlaivas, desanta laivas un citas kuģu vienības. Ēģiptes armija apgādāta ar modernākajiem Pad. savienības gatavotājiem raķešmetējiem un radara pretgaisa aizsardzības ierīcēm — droši vien, atcerētos smago katastrofu, kuŗu ēģiptiešiem 1967. gadā iskarā sagādāja Izraēlas aviācija. Pad. savienība bez naudas un vairāk nekā 3000 instruktoriem Ēģiptei nodevusi arī jaunākos tankus — T-54 tipa modeļus un arī šķietami pret stariem nodrošināto T-55. Cik svarīga Maskavai ir spēcīga Ēģiptes jaunapbruņošana, apliecina līgums par supermoderno iznīcinātāju un „medību" bumbvežu piegādi. Tās ir Mig-23 tipa lidmašīnas, kuŗas sasniedz trīskāršu skaņas ātrumu. Nasers tās saņems vēl pirms Pad. savienības un austrumu bloka sabiedrotajiem.

Ko Izraēla spēj šim masīvajam spēkam likt pretī? Uz šo jautājumu izraēliešu izlūkošanas dienesta pulkvedis Šelevs atbild: „Labu gribu un apņemšanos!" Vai ar to pietiek?

„Vai jūs esat pilnīgi drošs, ka būs jauns karš un Izraēla atkal paliks uzvarētāja?" jautāju pulkvedim.

Šelevs: „To mēs varam tikai skaļi domāt. Pēc tempļa iznīcināšanas Izraēlā vairs nav bijis neviena pravieša."

„Kas Izraēlai dod šo pašpārliecību?"

Šelevs: „Mēs pazīstam arabus. Situācija ir šāda: Vidējos austrumos lēmumus un rīcību neizraisa loģiski fakti, bet vienīgi emocijas. Tā mēs, piemēram, 1965. gadā neticējām kaŗa iespējai, jo pēc skaidrā saprāta Nasers to nekādā gadījumā nevarēja uzvarēt. Viņš vienkārši nebija pietiekami spēcīgs. Bet viņš bija savai tautai apsolījis uzvaru. Tātad — viņš ticēja uzvarai... Protams, ieroču ziņā viņam bija vajadzīgais potenciāls mūsu sakaušanai, bet viņa kaŗavīri morāliski nebija nobrieduši bezkompromisa kaŗam."

Ja kāds žīds runā par arabiem, tad viņš labprāt pastāsta fābulu par skorpiju un vardi: Skorpijs vēlas pārkļūt upei un lūdz kādu vardi pārnest to pāri. Varde atsakās: „Tu ceļā man iedzelsi." — „To nu gan es nedarīšu," atbild skorpijs, „jo tādā gadījumā mēs abi aizietu bojā." Tas vardi apmierina. Tā ļauj skorpijam uzsēsties sev uz muguras un sāk peldēt. Upes vidū varde pēkšņi jūt sāpīgu dzēlienu. „Nu tu man tomēr iedzēli," tā žēlojas. „Tagad mums jāmirst abiem." Uz to skorpijs atbild: „Es zinu. Bet ko lai es pret savu raksturu iespēju?"

Šelevs: „Arabs ir šāds skorpijs. Nasers toreiz zināja, ka vēl nav tik tālu, lai riskētu ar kaŗu. Bet ko gan lai viņš iespēj pret savu raksturu? Man liekas, 1967. gadā arī krievi bija pārsteigti, ka Nasers iedrošinājās karot. Krieviem ir svarīgi, lai krāsns Vidējos austrumos paliktu silta, kaut arī nav jācep maize. Tādēļ viņi izmanto arabus. Bet viņiem vajadzīga arī Izraēlas eksistence, lai saglabātu nemierīgu stāvokli Vidusjūrā. Kas iedomājas, ka krievi vēlas Izraēlas iznīcināšanu, tas vienkārši nepazīst situāciju."

(Nobeigums sekos)

Drošības padome nosoda Izraēlas rīcību

Īsi pirms Beirutas starptautiskā lidlauka sabumbošanas, Izraēlas helikopteriem iznīcinot arī lielāku skaitu dažādu valstu gaisa sabiedrību lidmašīnu, kādā televīzijas raidījumā žīdu tautības runātāji sūdzējās par antisemītismu, kas vērojams dažādās valstīs un uzrāda augošu tendenci. Drīz pēc tam Beirutas internacionālajā lidlaukā krita Izraēlas helikopteru mestās bumbas, sacejot pret Izraēlu ne vien visu arabu pasauli, bet arī ASV un citas žīdiem labvēlīgi noskaņotas valstis. Reakcija bija ātra un asa. Lidlauku sabumboja 28. decembra vakarā, bet jau 31. decembrī par šo notikumu nobalsoja Apvienoto nāciju drošības padome, pieņemot trīs dienu laikā izstrādātu rezolūciju, kurā nosodīta Izraēlas militārā rīcība, kas nepārprotami organizēta ar iepriekšēju nodomu, tā pārkāpjot noteikumus, kuŗus paredz Apvienoto nāciju charta un pamiera rezolūcija Vidējos austrumos.

Drošības padome atzina, ka šāds ar iepriekšēju nodomu organizēts uzbrukums apdraud mieru, tādēļ nopietni brīdina Izraēlu no līdzīgu notikumu atkārtošanas, jo tad padomei būs jāizšķiŗas par stingrākiem soļiem savu lēmumu iedzīvināšanai. Drošības padome arī atzina, ka Libanona tiesīga pieprasīt no Izraēlas zaudējumu atlīdzību par nodarītajiem postījumiem, kuŗi novērtēti uz 50 milj. dolaru. ASV atbalstīja rezolūciju par zaudējumu atlīdzību un skubināja Izraēlu atvainoties par neattaisnojamo uzbrukumu.

Pēc rezolūcijas pieņemšanas Izraēlas sūtnis pārmeta AN drošības padomei „morālisku, politisku un juridisku bankrotu". Tā ar savu rezolūciju esot ignorējusi AN pamatprincipus, kuŗi garantē vienlīdzību visām valstīm. Rezolūcija neatstājot Izraēlai nekādu citu izvēli, kā aizstāvēties pašai, un tā no savas nostājas neatkāpšoties (!). Līdzīgas domas Jeruzalemē izteicis arī Izraēlas valdības galva Eškols, atzīstot, ka „atmaksa bijusi taisnīga".

ASV ārlietu ministrijas preses referents Makkloskijs Vašingtonā izteicies, ka ASV atrodas kontaktā ar Pad. savienību un citām lielvarām Vidējo austrumu jautājumā. El-Fatah, Palestīnas atbrīvošanas organizācija, Kairo savukārt pasvītrojusi, ka pastiprinās savas militārās operācijas Izraēlā.

Vislielākais pārsteigums Izraēlas pārstāvjiem bija ASV nostāja Beirutas lidlauka sabumbošanas jautājumā. Izraēla, Vašingtonas atbalstīta, jutās droša un domāja, ka attieksmē uz arabiem var atļauties visu. Šīs ilūzijas iznīcināja ASV sūtņa Vigina paskaidrojums, atsaucoties uz Abrama Linkolna vārdiem, ka ASV atbalsta savus draugus, ja tiem taisnība, bet nošķiŗas, ja tie rīkojušies nepareizi.

Britu apdrošināšanas sabiedrības apņēmušās samaksāt vairākus miljonus dolaru par Izraēlas iznīcinātajām lidmašīnām Beirutas starptautiskajā lidlaukā. 13 iznīcinātās lidmašīnas, ieskaitot 8, kuŗas piederēja Vidējo austrumu gaisa satiksmes līnijai, bija apdrošinātas britu sabiedrībās. Zaudējumi novērtēti uz 35 milj. dolaru. No šīs summas 18% segs britu sabiedrība Lloyd, bet pārējo citas apdrošināšanas sabiedrības.

Arī Francijas prezidents De Golls, Jaungada pieņemšanā Elizejas pilī uzrunājot diplomātisko korpusu, nosodīja Beirutas lidlauka nopostīšanu kā varmācību pret miermīlīgu valsti. „Miers ir apdraudēts ar plašajām incidentu serijām visā pasaulē, ieskaitot varmācības aktus, kuŗus izdara kāda valsts regulāra armija pret miermīlīgas citas valsts civīlu lidlauku — pret tradicionālu Francijas draugu," uzsvēra De Golls. Vēlāk viņš draudzīgi tērzēja ar Libanonas sūtni Taklu un apsolīja iespējamo Francijas palīdzību Libanonai, lai tā varētu atjaunot iznīcinātos komerciālos gaisa spēkus. Turpretim Izraēlas sūtnim Eitanam Degolls īsi paspieda roku un vēsi pagrieza muguru.

Degolls savā runā pasvītroja arī visu valstu pienākumu rūpēties par mieru un kārtību pasaulē, asi vēršoties pret jebkāda veida agresijas aktiem un iejaukšanos citu valstu iekšējās lietās. It sevišķi lielvalsīm jāatturas no šādas rīcības. Šo norādījumu uzskata par tēmētu Pad. savienībai sakarā ar tās iebrukumu Čechoslovakijā. Degolls atkārtoja savu domu par „četru lielo" apspriedi Vidējo austrumu jautājumā.

Arī pāvests Jaungada dienā nosodīja partizānu kaŗus, terroru un nepārdomātus atmaksas aktus, kāds bijis arī Izraēlas uzbrukums Beirutas lidlaukam. Pāvests aicināja izbeigt konfliktus Palestīnā, Afrikā un Vjetnamā. Izraēlas reliģisko lietu ministrs pēc tam uzbruka pāvestam, asi pārmetot līdzjūtības apliecinājuma nosūtīšanu Libanonai sakarā ar uzbrukumu Beirutas lidlaukam. Vatikāns noraidīja apvainojumu, it kā ar to būtu izdarīta partejiska nostāja arabu labā.

1989. gadā — pirmais cilvēks uz Marsa

Pēc sekmīga amerikāņu astronautu lidojuma mēness orbītā paredz, ka pirmā cilvēka nosēdināšana uz mēness varētu notikt jau pēc 5 vai 6 mēnešiem. Domā, ka nākošais, Apollo - IX lidojums varētu notikt jau 20. februārī, arī trīs astronautu sastāvā. Ja arī šis lidojums sekmētos, Apollo - X varētu izlidot aprīlī vai maijā, bet jūnijā vai jūlijā Apollo - XI mēģinātu nosēdināt uz mēness jau pirmo cilvēku. Orbitēšana ap mēnesi dos iespēju izraudzīt piemērotāko nosēšanās vietu uz mēness virsmas, kur nolaidīs speciāli konstruētu lidaparātu, kas spēs atkal pacelties gaisā, kur to orbitā gaidīs raķete atceļam uz zemi.

Vācijā dzimušais izplatījuma zinātnieks Vernhers fon Brauns paredzējis, ka pirmais cilvēks uz Marsa varēs nosēsties nākošo 20 gadu laikā. Zinātnieks, kas tagad ir 56 gadus vecs, cer savā mūžā vēl pieredzēt šo cilvēku ceļojumu uz Marsu, bet pastāvīgu „starpstaciju" uz mēness jau itin drīz. Ceļotāji uz Marsu vispirms varēs apstāties uz mēness, lai tad ceļu turpinātu uz mūsu zemei visradnieciskāko planētu, uz kuŗas iespējamas dzīvas būtnes, varbūt pat līdzīgas cilvēkiem, ap kuŗām jau tik daudz nodarbojušies rakstnieku un filmu scēnaristu fantazija.

Arī britu zinātnieks Bernards Lovels domā, ka, turpinoties sekmīgai Apollo programmai, cilvēks mēnesi varētu sasniegt jau nākošajā gadā. Iegūtie mēness virsmas paraugi un to analizes varētu stipri veicināt zemes pavadoņa izpētīšanu un sekmēt nosēšanās vietas izvēli.

Amerikāņi devuši nosaukumu 25 līdz šim vēl neapzīmētiem mēness krāteŗiem, lai radītu operātīvas orientēšanās iespēju Apollo - VIII astronautiem, bet tie visi ir tikai neoficiāli nosaukumi, kuŗi aizstāj ar skaitļiem apzīmētos krāteŗus mēness otrā pusē, kuŗa pret zemi nekad nepavēršas. Kamēr amerikāņi šos mēness krāteŗus apzīmējuši ar nosaukumiem, tā sakot, „pašu vajadzībām", krievi savus dotos nosaukumus jau lieto kā oficiālus un reģistrējuši tos savā izplatījuma enciklopēdijā.

„Ko ar tu?... Tu taču esi birojā, es joprojām vēl runāju ar tevi..."

„Mūsu meitenes gan soļo, bet viņas nekaŗo," uzsveŗ pulkvede Stella Lēvija, Izraēlas sieviešu armijas komandiere. Izraēlā 10.000—15.000 jaunu sieviešu nēsā uniformas, veicot 20 mēnešu ilgu dienestu. Viņu uzdevums ir ieceļotājiem mācīt valsts valodu, strādāt slimnīcās un bērnu dārzos, kā arī izpalīdzēt militārajā pārvaldē. Viņām gan jāmācās arī rīkoties ar ieročiem bet tikai pašaizsardzības vajadzībām gadījumā, ja arabi iebruktu Izraēlā.

Izraēla rēķinās ar arabu uzbrukumiem

Izraēla sagatavojusi savus džetus, lai atvairītu katru iespējamu uzbrukumu no Libanonas puses. Pret Izraēlu no Libanonas jau izšautas raķetes, nogalinot 3 izraēliešus. Vairāki lādiņi izšauti arī no Jordānijas robežas pret Izraēlas militārajām novietnēm dienvidos no Galilejas jūras. Jeruzalemē saņemtas ziņas, ka Libanonas armijas vienības pastiprinājušas savas pozicijas visgaŗām robežai.

Libanonas valdība pēc uzbrukuma brīdinājusi Izraēlu, ka tās bruņotie spēki apkaros šādus terrora uzbrukumus. Libanona arī griezusies pie ASV ar lūgumu atsaukt t.s. fantomdžetu piegādi Izraēlai un aicinājusi arī citas valstis atturēties no ieroču sūtīšanas Izraēlai. Libanonas parlaments uzbrukumu Beirutas lidlaukam apzīmējis par pirātilaukam apzīmējis par pirātērijas aktu. Ministru prezidents Abdulla Jafi noraidījis Izraēlas apgalvojumu, ka raķetes izšautas no Libanonas territorijas, jo partizāniem tajā neesot bāžu, bet tie darbojoties galvenokārt okupētajos arabu apgabalos. „Protams, mēs nevaram uzraudzīt katru jardu mūsu robežas ar Izraēlu, kuŗa ir vairāk nekā 50 jūdžu gaŗa," piebilda Jafi.

Izraēla joprojām nevar samierināties ar AN drošības padomes rezolūciju. Laikraksti kritizē tās tekstu, kas gan nosoda Izraēlas uzbrukumu Beirutas lidlaukam, bet ne vārda nemin par iepriekšējo arabu terroristu uzbrukumu Izraēlas lidmašīnai Atēnās. Komentātori piemetina, ka AN drošības padomes lēmums Izraēlu tomēr nepārsteidzot, jo no tās 15 locekļiem 7 ar Izraēlu neesot diplomātisku attieksmju.

Palestīnas „atbrīvošanas kustības" pārstāvji Bagdadā noraidījuši jebkādu domu par miermīlīgu jautājumu nokārtošanu ar Izraēlu. Ēģiptes laikraksts „Al Ahram" uzsveŗ, ka ikviena politiska konfrontēšanās ar Izraēlu tuvinās abas puses lielākiem asumiem.

AKTUĀLAIS KANADĀ

★ Toronto Vecgada vakarā un Jaungada dienā 101 negadījumā ievainota 31 persona. 1968. gadā pilsētā negadījumos zaudējušas dzīvību 122 personas, salīdzinot ar 131 pirms gada, bet audzis negadījumu skaits uz šosejām. Vecgada vakarā arī 15 kājnieki saņēmuši protokolus par nepareizu ielu krustošanu.

★ Grafiķis Džons Rīds, ziņkāres dzīts, nolēmis piedalīties Ontario gubernātora—leitnanta V. Rosa Makdonalda Jaungada pieņemšanā parlamenta ēkā Toronto. Saģērbies parastā uzvalkā ar debeszilu augstas apkakles kreklu un tādām pašām krellēm, viņš devies gubernātora telpās un tika „pieņemts", bet tas arī bija viss. No 300 viesiem, kas cienājušies ar kafiju un cepumiem, tērptiem gan mirdzošās uniformās, gan ķetavejās, neviens krelļotajam grafiķim nav veltījis ne laipnu skatu, nedz vārdu, bet vairāk gan skaļi brīnījušies, ar ko gubernātors būtu pelnījis šāda apģērba „apvainojumu". Arī Kanadas ģenerālgubernātora Rolanda Mičenera Jaungada laimes vēlētāju vidū piedalījušies trīs puloveros tērpti jaunekļi.

★ Kanadas premjērs Pjērs Trudo, dodamies uz Kopvalsts ministru prezidentu sanāksmi Londonā, 12. janvārī piedalīsies jautājumu un atbilžu sesijā ar kanadiešu studentiem Anglijā. Trudo paredzējis arī plašu preses konferenci ārzemju preses pārstāvjiem 9. janvārī. Anglijas ministru prezidents Vilsons pieņems Trudo gaŗākā iepazīšanās vizītē savā oficiālajā lauku rezidencē Čekeros.

★ Kvebekas valdība nevar izšķirt, vai uz franciski runātāju valstu izglītības konferenci Kongo janvārī ielūgta Kanadas vai Kvebekas valdība, kā arī nav apmierināta ar „kanadiešu" delegāciju līdzīgā konferencē Nigērā februārī. Ja veselība atļaus, Kvebekas premjērs Žanžaks Bertrāns drīzumā dosies vizītē uz Franciju nostiprināt provinces saites ar „dzimteni."

★ Decembŗa sākumā Kvebekas valdība pieņēma likumu, ka Montrealai, kuŗai ir financiālas grūtības, atļauts 2 gadus neiemaksāt pilsētas darbinieku pensiju fondā. Par šo lēmumu visvairāk sašutuši policijas darbinieki, aizrādot, ka viņu pensiju fondam draud izsīkums. 29. decembrī policistu arodbiedrības darbinieks un Montrealas policistu labklājības un pensiju sabiedrības priekšsēdis detektīvs Rožē Lavigjērs sabiedrības sēdē deklarēja, ja Kvebekas valdība un Montrealas pilsētas tēvi turpinās šādu „bandītisku" likumu izdošanu, policija pēc Dienvidamerikas parauga ķersies pie ieročiem un valdību atstādinās. 7. janvārī paredzēta policijas departamenta darbinieku sanāksme ar iespējamu 18.000 personu gājienu uz pilsētas valdi un februārī uz Kvebekas parlamentu. Policistu pensiju fonda vērtība pēc Montrealas pilsētas galvas Ž. Drapo izteicieniem ir 42 milj. dolaru un iecerētais moratorijs to nekādā ziņā neskartu.

★ Kanadas veselības ministrijas izgatavoto pret smēķēšanu vērsto filmu „King Size" Odeona kīno koncerns noraidījis izrādīšanai. Rezultātā, sakarā ar kontrakta noteikumiem, iespējams, ka šo filmu neizdosies izrādīt arī skolās vai televīzijā, jo noteikumi paredz, ka tā skolās izrādāma tikai pēc 6 mēnešu komerciālas izmantošanas.

SĪKĀS ZIŅAS

● Nākošais ASV prezidents Niksons, apstiprinot Dēvidu Kenediju par sava kabineta financu ministru, izteicies, ka viņa valdību veido „lieli un stipri vīri", kuŗu vidū nav „jāvīru". Nākošo financu ministru kopā ar ārlietu ministru Rodžeru un aizsardzības ministru Lairdu uzskata par stiprāko „triumvirātu" nākošajā Niksona kabinetā. Papildinot mūsu laikrakstā jau sniegto jauno ministru sastāvu, atzīmējams, ka par iekšlietu ministru Niksons izraudzījis Hikelu darba ministru — Šulcu, bet pasta ministru — Blauntu.

SARKANĀ ĶĪNA ATKAL SPRIDZINA

Kā jau bija gaidāms, sarkanā Ķīna Maocetunga 75. dzimšanas dienu atzīmēja ar skaļu „blīkšķi", 27. decembrī saspridzinot savu ūdeņražbumbu Lopnorā, Rietumķīnā. Tā saspridzināta atmosfairā plkst. 2.30 naktī, bet Ķīnas oficiālie iestādījumi, kā vienmēr, par to klusē.

Eksplozija līdzinājusies 3 megatoniem t.i. 3 milj. tonnām TNT. Rietumķīnā kopš 1964. gada oktobŗa konstatētas jau 7 atomeksplozijas, bet šī, pēc skaita 8., bijusi visspēcīgākā. Pagājušā gada 24. decembrī Ķīna spridzināja atombumbu, kuŗa spēkā līdzinājās tikai 20.000 tonnām TNT. Domā, ka Ķīna savu pirmo ūdeņraža bumbu saspridzinājusi 1967. gada jūnijā. Novērotāji secina, ka sarkanā Ķīna pēc ilgākām iekšējām politiskām krizēm beidzot „savedusi kārtībā" arī savu atomieroču programmu, kuŗa vairāk nekā gadu bija „stāvējusi uz vietas".

SPORTS

VOLEJBOLISTI CĪNĪSIES PAR MONTREALAS KAUSU

Montrealas latviešu sporta kluba sarīkojumā 25. janvārī Ziemeļamerikas austrumu piekrastes latviešu volejbolisti pirmo reizi cīnīsies par jaundibināto Montrealas kausu, pareizāk sakot — diviem ceļojošiem kausiem, jo pa vienam dāvināts vīriešu un sieviešu turnīra uzvarētājiem. Rīkotāji paredzējuši šī kausa izcīņu organizēt katru gadu, aicinot piedalīties visas latviešu volejbola vienības Ziemeļamerikas austrumu piekrastē.

Ceļojošo kausu pirmajā izcīņā 25. janvārī Montrealā aicinātas piedalīties vīriešu un sieviešu volejbola vienības no Ņujorkas, Bostonas, Filadelfijas, Vašingtonas, Ņudžersijas, Konektiketas, Sirakūzām, Ročestras, Toronto, Hamiltonas un, protams, pašas Montrealas. Spēles notiks modernajā Maisonneuve sporta centrā, kurā ir viena no lielākajām un labākajām sporta zālēm Kvebekā un četriem labi pārskatāmiem laukumiem. Pēc sacīkstēm paredzētas kopīgas vakariņas un Montrealas latviešu sporta kluba balle.

P.M.